

Człowiek i przestrzeń
Man and space

Lubelskie

Człowiek i przestrzeń
Man and space

Lubelskie

Lubelskie

Z przyjemnością oddaję w Państwa ręce publikację poświęconą mieszkańcom województwa lubelskiego. Nasz region, będący historycznie ukształtowaną mozaiką narodów, co miało wpływ na pokojową koegzystencję wielu religii i kultur, od zarania swojego istnienia był kolebką wybitnych postaci, które kształtowały światową kulturę. Stąd wywodzą się, tu pracowali Sebastian Klonowicz, Jan Kochanowski, Izaak Bashevis Singer, Henryk Wieniawski, Henryk Sienkiewicz, Bolesław Prus i wielu, wielu innych, którzy swoimi talentami i niepospolitą umysłowością formowali nowe prądy intelektualne Polski, Europy i świata.

Współczesne województwo lubelskie tworzą setki i tysiące środowisk działających na różnych płaszczyznach społecznej aktywności, jedne tylko na poziomie rodzinnej wsi lub miasteczka, inne obejmujące swoim zasięgiem cały region lub daleko wykraczające poza kraj. To ludzie mądrzy, wykształceni, świadomi potrzeb swoich i swojego otoczenia, mający ambicje i aspiracje do zmieniania świata, czynienia go lepszym i przyjaźniejszym. To ludzie, którzy tworzą naszą regionalną gospodarkę, politykę, kulturę, edukację i sport, pobudzają innych do działania, kształtują zdolne do współdecydowania o swoim losie i współpracujące z samorządem terytorialnym społeczeństwo obywatelskie.

Najważniejszym kapitałem naszego regionu są ludzie. Nie drogi, nie lotniska, nie inwestycje budują zasobność każdej społeczności, chociaż do jej rozwoju są nieodzownymi elementami. Podstawą cywilizacyjnego rozwoju jest człowiek, wykształcony i zdolny do samokształcenia, pracujący i mobilizujący do pracy swoich bliźnich, aktywny w sferze pozazawodowej i inspirujący do aktywności społecznej swoje otoczenie. Takich ludzi w województwie lubelskim jest dużo, tworzą sól tej ziemi, są jej kapitałem, potencjałem i przyszłością. O takich ludziach jest ten album.

Krzysztof Hetman
Marszałek Województwa Lubelskiego

Krzysztof Hetman

It is my pleasure to present you with this album, dedicated to the inhabitants of the Lubelskie Region. Being a historical mosaic of peoples and home to peaceful coexistence of many religions and cultures, Lubelskie has begotten eminent people who have contributed to the world's cultural heritage. The following figures were born or worked here: Sebastian Klonowicz, Jan Kochanowski, Isaac Bashevis Singer, Henryk Wieniawski, Bolesław Prus and many others whose exceptional talents and outstanding minds have shaped new intellectual trends of Poland, Europe and the world.

The modern Region of Lubelskie is composed of thousands of communities operating in various areas of social activity, some in their native villages or towns, others throughout the Region, country or even beyond. These are wise, educated people, aware of their own needs and those of the environment. They are ambitious and often aspire to change the world to make it a better and friendlier place. They shape our regional economy, politics, culture, education and sport, urging others to act. They mould a self-reliant and autonomous civil society which is able to cooperate with the territorial government.

The most precious capital of the Lubelskie Voivodship are its people. Although indispensable for development, it is not roads, airports or investments that create the prosperity of every community. The basis of civilization development is an educated and capable of self-education person. A person who works and encourages others to work, who is active beyond his or her profession, inspiring their environment to act socially. Such people in Lubelskie are many; they are the salt of this earth, its capital, potential and future. It is such people that the album is about.

Krzysztof Hetman
Marshal of the Lubelskie Voivodship

<i>Koncepcja i tekst</i>	Agnieszka Smreczyńska-Gąbka
<i>Tłumaczenie</i>	Tomasz Pałkowski
<i>Korekta</i>	Magdalena Stępień
<i>Grafiki</i>	Lucjan Furmaga
<i>Fotografie</i>	Przemysław Gąbka
<i>Prace plastyczne</i>	Mikołaj, SP nr 3 w Lublinie

<i>Redakcja</i>	Patrycja Leszczyńska
-----------------	----------------------

<i>Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku</i>	COLLAGE, Lublin
---	-----------------

<i>Koordynator projektu</i>	Ryszard Szymański
-----------------------------	-------------------

Autorzy pragną podziękować wszystkim tym, którzy przyczynili się do powstania niniejszej publikacji, a szczególnie władzom samorządowym Województwa Lubelskiego i gmin regionu oraz pracownikom Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego. Pragniemy podziękować pani Magdalenie Komanieckiej za pomoc przy organizacji planów zdjęciowych w poszczególnych miejscowościach – min. Aleksandrów, Bychawa, Garbów, Hrubieszów, Kazimierz Dolny, Krasnobród, Krasnystaw, Łuków, Niedzwica Duża, Piotrowice, Tomaszów Lubelski, Wisznice, Żyrzyn.

© Copyright by
Departament Europejskiego Funduszu Społecznego
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego

Lublin 2011

Publikacja bezpłatna

<i>Koncepcja i tekst</i>	Agnieszka Smreczyńska-Gąbka
<i>Tłumaczenie</i>	Tomasz Pałkowski
<i>Korekta</i>	Magdalena Stępień
<i>Grafiki</i>	Lucjan Furmaga
<i>Fotografie</i>	Przemysław Gąbka
<i>Prace plastyczne</i>	Mikołaj, SP nr 3 w Lublinie

<i>Redakcja</i>	Patrycja Leszczyńska
-----------------	----------------------

<i>Opracowanie graficzne i przygotowanie do druku</i>	COLLAGE, Lublin
---	-----------------

<i>Koordynator projektu</i>	Ryszard Szymański
-----------------------------	-------------------

Wędrowcze, masz towarzysza. Księżyc w pełni, srebrny daleki pójdzie odtąd za twoimi krokami. Powiedzie cię do miasta umarłych, gdzie twoi bliscy leżą pod głazami i darnią. Osrebrzy ci stare kamienie rynku, widma ukáže w kościele na Zamku, wreszcie znowu cię w pola wywiedzie przez ulicę Szeroką, przez Kalinowszczyznę i Czwartek.

To jest księżyc, towarzys. Niech sobie poeci mówią: tarcza, gołąb srebrny, korab nadzieński. Dla ciebie to jest po prostu księżyc. Może nawet księżyc z Twardowskim, może ze świętym Jerzym. Bo przecież świecił taki sam nad ulicą, gdy matka opowiadała ośmioletniemu: święty Jerzy tam ze smokiem walczy. Bo przecież to tu było w tym mieście, do którego wracasz, jak syn marnotrawny.

A wiatr głosy jakieś przynosi od wieżyc miasta.

Józef Czechowicz

Instrumenty wsparcia finansowego stworzone przez Europejski Fundusz Społeczny odgrywają bardzo istotną funkcję w perspektywie globalnej konkurencji regionów. Bardzo potrzebna jest promocja rezultatów poszczególnych działań. Trzeba zakomunikować w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym regionu, że Lubelszczyzna podejmuje wyzwanie i formułuje wizję nowoczesnego rozwoju.

Trwająca ewolucja społeczeństwa i otaczającej go **Prze-**
strzeni wprowadza dookoła stan przebudzenia i rozkwitu.

Odkrywający Lubelszczyznę zewnątrzni partnerzy coraz chętniej dojrzewają do inwestowania w gminach regionu. Odczuwalne ożywienie przekonuje wszystkich, że najlepszą inwestycją regionu są ludzie.

Odważni i utalentowani przedsiębiorcy, gwiazdy muzyki, kabaretu, twórcy i artyści ludowi, teatralnie uzdolniona młodzież, pasjonaci historii – to tylko niektóre z wielu pereł Lubelskiego.

W rozległej i barwnej **Prze-strzeni** od Wisły aż po Bug, kształcą się kolejne pokolenia, nauczyciele doskonałą warsztat, samorządowcy tworzą standardy zarządzania, mieszkańcy terenów wiejskich podejmują liczne inicjatywy a bezrobotni zakładają nowe przedsiębiorstwa. Azymut, który wyznacza strategia rozwoju województwa lubelskiego jest czytelny i pozwala ukierunkować wysiłek podejmowany przez miasta i gminy regionu.

Tylko wewnętrzne przekonanie, że tożsamy i połączony jedną, wspólną wizją region może być poważnym partnerem dla wielu miejsc Europy, pozwala budować partnerstwo publiczno-prywatne i rozwijać ekonomicznie i społecznie region.

Człowiek kreuje i rozwija przestrzeń ludzkich możliwości jak rzeźbiarz bryłę gliny. W tej artystycznej zależności oba elementy tworzą integralną kompozycję. Rozwój potencjału ludzkiego nie jest jednorazowym zdarzeniem. Porównywać go można do procesu twórczego towarzyszącego pracy rzeźbiarza, ponieważ wymaga skupienia, pracy i cierpliwości. Nie sposób wymienić wszystkich przejawów aktywności mieszkańców regionu lubelskiego. Wielorakie formy wsparcia ze strony Europejskiego Funduszu Społecznego w znacznym stopniu pomagają je rozwijać. Dzięki temu dynamicznie zmienia się przestrzeń, która stale pięknieje. Społeczny i gospodarczy pejzaż województwa niemal codziennie uzupełniają dobre praktyki, kryjące się pod licznymi tytułami projektów realizowanych w ramach poszczególnych priorytetów EFS.

Zasadniczym czynnikiem rozwoju jest ewolucja. Miasto, gmina czy region nie może odizolować się od zmian zachodzących w otoczeniu zewnętrznym – krajowym, międzyregionalnym lub globalnym. Lubelszczyzna, począwszy od pamiętnego lipca 1980 i strajków robotników w latach osiemdziesiątych, przez czas reformy ustrojowej i powstania pierwszych w pełni demokratycznych samorządów była zaprogramowana na rozwój. Włodarze regionu zakładali od samego początku, że gospodarka oparta na wiedzy oraz globalizacja to zjawiska, które wymagają coraz większej wiedzy, innowacyjności i kreatywności.

Jak każde działanie, tak i to, ma określony przedmiot, cel i metodę realizacji. **Prze-strzeń** ludzkich możliwości rozwija się poprzez projekty realizowane przy udziale środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Miejsca, w których kształtują się rezultaty poszczególnych działań: Bychawa, Biłgoraj, Garbów, Jastków, Krasnystaw, Niedrzwica Duża, Lublin, Łęczna, Łuków, Puławy, Janów Lubelski, Zamość, Biała Podlaska, Hrubieszów... W rzeczywistości ta lista jest jeszcze dłuższa i o wiele bardziej imponująca. Konkretnie działania są rzeczową argumentacją, która przekonuje, że realnie dokonuje się zmiana **Prze-strzeni** i człowieka.

W 2009 r. region lubelski wykonał plan w 132%, to znaczy wydał kwotę 111 mln zł pomocy ze środków europejskich. Nie mamy się czego wstydzić. Przeciwnie – świetnie radzimy sobie z wytyczonymi zadaniami. Powstaje infrastruktura drogowo-mostowa, zaplecze sportowe i kulturalne oraz baza naukowo-dydaktyczna. Przybywa pomysłów i metod służących rozwojowi **Prze-strzeni** Województwa Lubelskiego.

Refleksja

Reflection

W KIN
LUDZIE

PRZESTRZENI

NIEZWYKŁA...

„Człowiek ma z gruntu inną naturę niż zwierzęta. Zawiera się w niej władza samostanowienia opartego na refleksji i działając wybiera, co chce uczynić.

Władza ta nazywa się wolna wola”.

Jan Paweł II

Obrazy pełne słońca i zieleni oraz niesamowita przestrzeń i ciekawi ludzie to esencja regionu lubelskiego. Walory tego miejsca można podziwiać chociażby w utworach literackich, dziełach malarskich i fotografiach. Te i wiele innych przejawów twórczości człowieka współtworzy kierunek **Refleksji**, obejmującej całą Lubelszczyznę. Obserwacja bogactwa inicjatyw kulturalnych, aktywności świata nauki, atrakcji przyrody i rozwijającego się biznesu pomaga lepiej zrozumieć fenomen tego regionu. Najciekawszy jest tutaj indywidualny charakter miejsc, tradycyjna polska kuchnia, kojąca cisza i nieskażona natura. Ci, którzy zamieszkują ten region od lat, ujmują przyjezdnych gościnnością i gospodarnością. W wielu, nawet niewielkich, miejscowościach można odnaleźć wspaniałych i twórczych ludzi. Te wszystkie przejawy przestrzeni ludzkiego potencjału wypełnione są **Refleksją**.

Globalna tendencja do szybkiego tempa życia powoduje, że chcemy być blisko miejsc, które nas inspirują, pomagają odnaleźć utracone siły i motywacje. Dlatego wielu turystów kieruje swoje kroki do lubelskich zakątków, które pozwalają się wyciszyć, odkryć autentyczne wartości tradycji i kultury, a także przeżyć coś niezapomnianego.

Lubelszczyzna łączy w sobie harmonię płynącą z natury z paletą twórczych możliwości człowieka. Krajobraz tego miejsca obfituje w widoki roześmianej braci studenckiej, roztańczonych i śpiewających aktorów, wytrawnych artystów, mistrzów pióra, czy sztukmistrzów kulinarnych.

Kierunek rozwoju regionu koncentruje się na: edukacji, zatrudnieniu, integracji społecznej, ułatwieniach w dostosowaniu się pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce oraz kulturze. Do zadań, które stanowią siłę napędową przemian, należy między innymi wyrównywanie szans edukacyjnych, budowa sprawnej administracji publicznej wszystkich szczebli oraz promocja zdrowia.

Jednym z kluczowych czynników rozwoju Lubelszczyzny jest rozwój zasobów ludzkich na terenach wiejskich. Wiele ludzi zależy na tym, aby zewnętrzne wsparcie, które uzyskuje region, trafiło na obszary. Mieszkańcy wsi świetnie sobie radzą i chętnie uczestniczą w organizowanych szkoleniach, warsztatach czy festiwalach. Podejmują trud samoorganizacji dla rozwiązywania lokalnych problemów.

Z przyjemnością i satysfakcją można obserwować przedszkola i szkoły, gdzie uśmiechnięte dzieci korzystają z kolorowych pomocy edukacyjnych i w kreatywny, nieszablonowy sposób uczą się języków obcych. Kluby przedszkolaka, powstające na obszarach wiejskich oraz dodatkowe zajęcia w szkołach wyrównują szanse dzieci i młodzieży. Z pieniędzy Europejskiego Funduszu Społecznego podejmowane są działania na rzecz zmniejszania nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej. To istotne wsparcie przeznaczone jest na tworzenie ośrodków wychowania przedszkolnego na obszarach o niskim stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej. Przewidziano również pomoc dla istniejących przedszkoli poprzez uruchomienie dodatkowego naboru i zatrudnienie specjalnego personelu.

→
Dziewczynka z Gminy Wisznice, Urząd Gminy Wisznice
Girl from Wisznice Commune, Commune Council Office of Wisznice

W centrum uwagi znalazły się programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych prowadzących kształcenie ogólne ukierunkowane na wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów i zmniejszanie dysproporcji w ich osiągnięciach edukacyjnych. Ważne jest wsparcie w zakresie podnoszenia jakości procesu kształcenia, które obejmuje: dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz specjalistyczne służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia. W wielu placówkach oświatowych dzięki wsparciu EFS możliwe jest uzyskanie fachowego doradztwa i opieki pedagogiczno-psychologicznej dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu oświaty z innych przyczyn (wsparcie dla uczniów z obszarów wiejskich, dla uczniów niepełnosprawnych, przeciwdziałanie uzależnieniom, patologiom społecznym, programy prewencyjne). W ten sposób pieniądze przeznaczone na dodatkowe zajęcia dla uczniów przynoszą realne skutki.

Realizowane projekty zainspirowane potrzebami lokalnych środowisk są przykładem, że wydatkowane środki nie tylko rozwijają potencjał ludzki regionu lubelskiego, ale budują również nową jakość komunikacji pomiędzy miejscowościami, gminami i miastami.

Badania prowadzone w dziedzinie nauk ścisłych, humanistycznych, społecznych, prawnych, medycznych, przyrodniczych i wielu innych nasuwają refleksję, że mocną stroną regionu lubelskiego jest nauka. Istniejące szkoły wyższe oraz pozostałe placówki oświatowe realizują szereg innowacyjnych projektów.

Wiele dziedzin życia społecznego i gospodarczego wymaga wsparcia, dlatego kolejne pomysły, które realizowane są w regionie, ułatwiają dostosowanie się pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w różnych sektorach rynku. W województwie lubelskim jest już reprezentatywne grono przedsiębiorców, którzy skorzystali z pomocy Europejskiego Funduszu Społecznego.

Podejmując **Refleksję** dotyczącą standardów i reguł postępowania, które ułatwiają szybki rozwój regionu, zauważamy zmianę nastawienia władz i społeczeństwa. Bez modyfikacji postaw, które determinują działanie, nie można osiągać tak pozytywnych rezultatów. Dlatego ważną rolę odgrywają szkolenia podnoszące kwalifikacje pracowników i pracodawców. Nauka języków obcych, obsługi komputera czy szkolenie z zasad BHP pomagają osobom w wieku dojrzałym zmienić pracę albo znaleźć zajęcie po długiej przerwie.

W regionie można zauważyć pozytywne nastawienie i porozumienie sprzyjające rozwojowi i innowacji. Lubelskie ośrodki akademickie są kuźnią młodych talentów i strefą transferu wiedzy do przedsiębiorstw.

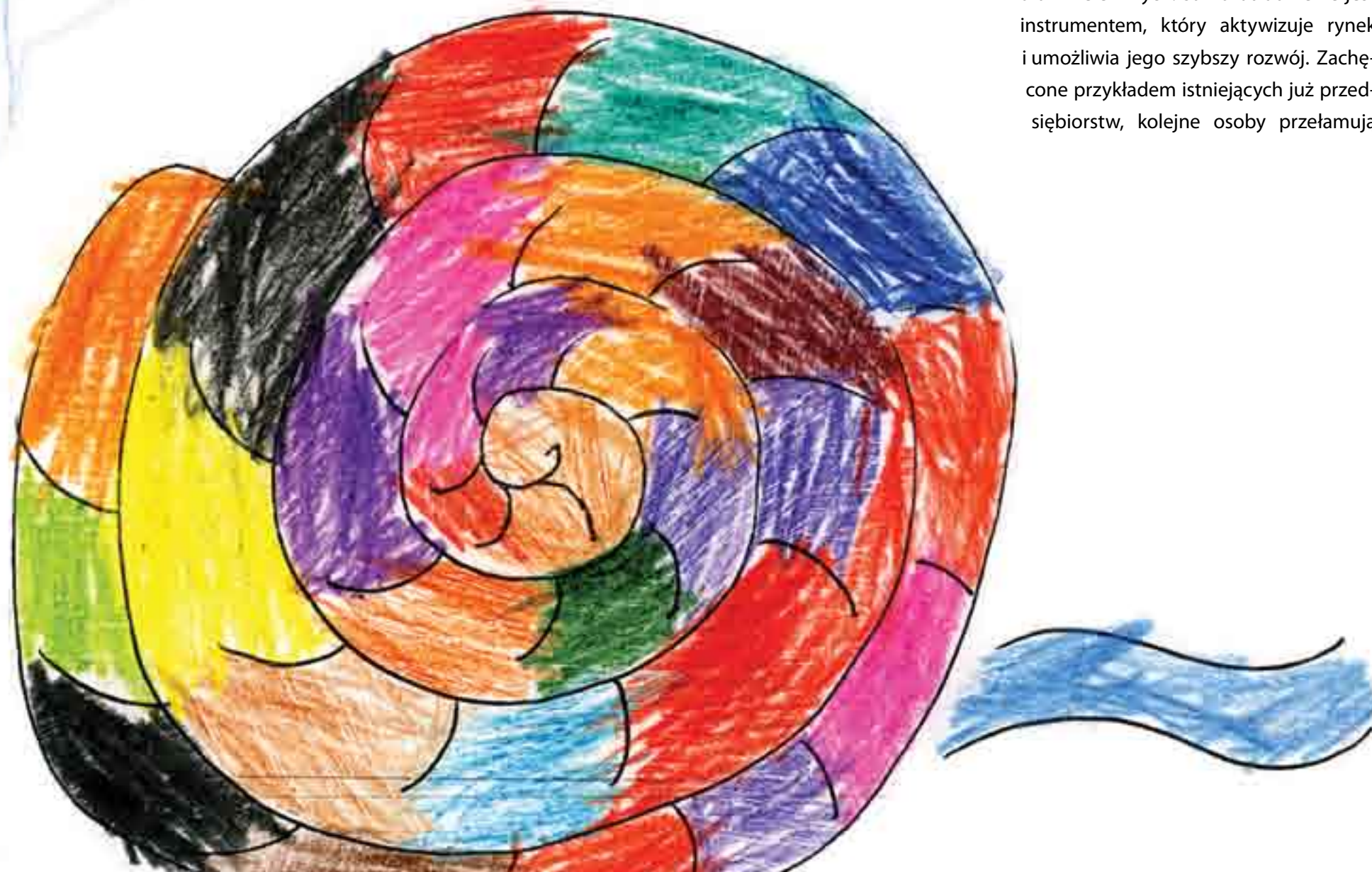
Refleksja w wielu obszarach nauki nadała ton dyskusji i sprzyja odnajdywaniu rozwiązań problemów priorytetowych dla regionu. Rada ds. innowacji działająca przy Urzędzie Marszałkowskim Województwa Lubelskiego od 2009 r. wspiera powstawanie i realizowanie działań, które zmierzają do ścisłej współpracy strefy nauki, biznesu i samorządu. Ta inicjatywa sprzyja lepszemu gospodarowaniu środkami przeznaczonymi na wzmacnianie mechanizmów zatrudnienia i samozatrudnienia, jak również skutecznej integracji społecznej.

↑
Dzieci z zespołu wychowania przedszkolnego w Bogucinie
Children of preschool educational club in Bogucin

Przedkolaki z Łaz
Preschool children from Łazy

w e w -
nętrznym opór
i z pomocą funduszy euro-
pejskich rozpoczynają swoją przygo-
dę z biznesem.

Refleksja dotycząca samozatrudnienia i różnych form działalności gospodarczej pozwala zauważyć, że w Lubelskiem zarówno kobiety, jak i mężczyźni są zainteresowani realizowaniem się w biznesie. Szczególnie w tym przypadku cieszy aktywność pań. Wiele prowadzonych przez nie przedsięwzięć gospodarczych jest przykładem kapitalnego rozwoju potencjału i umiejętności managerskich. Trudno zbudować rynek lokalnych przedsiębiorców bez współpracy z lokalnymi i regionalnymi władzami samorządowymi. Jednostki samorządu terytorialnego poddane są ciągłej presji na zmianę w kierunku lepszego zarządzania. Także w tym zakresie samorządy mogą liczyć na wsparcie Europejskiego Funduszu Społecznego. Pomaga on w budowie sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli. Szkolenia, kursy, seminaria i konferencje dla pracowników administracji pomagają usprawnić obsługę mieszkańców w jednostkach administracji publicznej.

Refleksja związana z kształtowaniem rynku wskazuje na samozatrudnienie. Ta forma aktywności zawodowej, którą w województwie podjęło już wielu bezrobotnych, cieszy się dużą popularnością. Niemal w każdej miejscowości są ludzie, którzy skorzystali z dofinansowania i założyli własną działalność gospodarczą. Na rynku pojawiły się nowe zakłady krawieckie, fryzjerskie, naprawcze, firmy nagłaśniające i fotograficzne oraz wiele innych. Samozatrudnienie jest instrumentem, który aktywizuje rynek i umożliwia jego szybszy rozwój. Zachęcone przykładem istniejących już przedsiębiorstw, kolejne osoby przełamują

*„[...] znalezienie się tam,
gdzie się być pragnęło,
umysłem o skłonnościach do refleksji
zawsze daje do myślenia”.*

Virginia Woolf

Wizja

Vision

WZJA, W KTÓREJ

STWORZYĆ WIE

KAPITAŁ
LUDZKI

MOŻE I ROZWIJA SIĘ
KAPITAŁ LUDZKI

REGIONU

REGIONU

„Kieruj swe oczy
na ten właśnie dzień,
Bo on jest życia istota. Na jego
krótkiej drodze, leżą wszystkie prawdy i
istnienia: Szczęście dojrzewanania, Chwała
piękna. Bo Wczoraj niczym innym jest jak
Lecz dobrze przeżyte Dziś uczyni każde
I każde Jutro wizją nadziei. Dlatego
Takie jest powitanie świtu.”

realia twojego
działania Przepych
snem, A Jutro tylko wizją.
Wczoraj snem szczęśliwym,
kieruj swe oczy na ten właśnie dzień.

Kalidas

Co chcemy pokazać? Kim jesteśmy? Kim chcemy zostać? Odpowiedzi na te pytania pomagają stworzyć **Wizję** przestrzeni, w której może rozwijać się kapitał ludzki regionu lubelskiego.

Od lat dwudziestych ubiegłego wieku, od kiedy Polska odzyskała niepodległość, Lubelszczyzna ma wyjątkowe znaczenie w historii kraju. Region postrzegany jest jako kolebka mowy polskiej, kultury i nauki. Na jego mapie znajduje się wiele miejsc, w których dotykamy śladów Polski budzącej się do niepodległości po latach zaborów. Od 1918 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim kształcą się pokolenia młodych Polaków. W czasach komunizmu KUL był traktowany przez wielu historyków i polityków jako ostoja wolnej myśli i patriotyzmu. Dzisiaj na tej i innych uczelniach buduje się świadome swoich praw i obowiązków społeczeństwo „nowego” i „trzeciego” wieku. Lublin to silny ośrodek akademicki. Do niedawna w stolicy regionu znajdowały się dwa uniwersytety – Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II i Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. W żadnym innym mieście w Polsce nie było równocześnie przez sześćdziesiąt lat dwóch uniwersytetów. Dzisiaj dołączyły do nich: Uniwersytet Przyrodniczy i Uniwersytet Medyczny. Ich absolwenci, tak jak ich koledzy z Politechniki i wielu prywatnych uczelni to przyszłość województwa lubelskiego. Działalność uczelni wyższych w Chełmie, Zamościu, Białej Podlaskiej i Dęblinie owocuje dobrze wykształconą kadrą, która ma szansę znaleźć swoje miejsce w wielu obszarach rynku. To właśnie ten kapitał powoduje, że region jest bardzo atrakcyjnym miejscem dla wszelkiego rodzaju inwestycji i przedsięwzięć o charakterze gospodarczym.

Wizja to pewna filozofia. Jej istotnym elementem jest strategia, czyli sposób realizacji założonych celów. Zadania rozwoju kapitału ludzkiego realizowane są przez Europejski Fundusz Społeczny między innymi poprzez aktywizację zawodową, rozwijanie potencjału przedsiębiorstw i ich pracowników oraz podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa. Ważnym zagadnieniem jest systematyczne zmniejszanie obszarów wykluczenia społecznego oraz działania mające na uwadze doskonalenie mechanizmów efektywnego zarządzania w administracji państwowej. Do najważniejszych stref wsparcia poszczególnych osób należy: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna oraz dostosowanie pracowników i przedsiębiorstw do nowych potrzeb gospodarki. Priorytetem jest również dokształcanie i przekwalifikowywanie osób z terenów wiejskich. W szerszej skali prowadzone działania skupione są wokół budowania partnerskiego państwa.

Wizja przyszłości jest silnie zakotwiczona w rozwoju Lubelszczyzny. Zarówno pojedynczy mieszkańcy, jak i całe grupy starają się wspólnym wysiłkiem zmniejszyć nierówności pomiędzy obszarami wiejskimi i miejskimi. Bez **Wizji**, która jest osią łączącą poszczególne potencjały województwa lubelskiego, szybki i zdecydowany rozwój nie byłby możliwy. Za ten proces odpowiadają obywatele i władze lokalne, dlatego tak ważne jest doskonalenie komunikacji wewnętrznej i standardów współpracy pomiędzy gminami. Lubelskie napędzane siłą tożsamości i integracji wewnętrznej zyskuje nową jakość. **Wizja** dzień po dniu staje się realną przestrzenią, którą budujemy poprzez wyraźne wsparcie uzyskane z funduszy europejskich.

→
Dziewczynka z zabawką edukacyjną, gmina Garbów
Girl with an educational toy, Commune of Garbów

Pokonaliśmy długą drogę – od 20 lat zmieniamy nasze miejscowości, miasta, powiaty i samych siebie. Wypełniamy założone w **Wizji** cele i zauważamy wyraźne zmiany. Mieszka się tutaj coraz lepiej. Coraz liczniejszą staje się grupa przyjezdnych, którzy wybierają ten region na miejsce swojego rozwoju i zamieszkania. Podobnie w przeszłości, tak i dzisiaj, można przywołać co najmniej kilkadziesiąt nazwisk ze świata sztuki, literatury, filmu, nauki, religii czy sportu, których biografia łączy się z Lubelszczyzną. Przywołać można również sylwetki polskich królów: Kazimierza Wielkiego i Władysława Jagiełły, którzy wpłynęli na historię polskiego narodu.

Wizja rozwoju Lubelskiego może skorzystać na skojarzeniach z takimi postaciami, jak: Jan Długosz, Jan Kochanowski, Józef Ignacy Kraszewski, Józef Czechowicz, Franciszka Arnsztajnowa, Aleksander Zelwerowicz, Henryk Wieniawski, Wincenty Pol, Bolesław Prus, Maria Curie-Skłodowska, Kardynał Stefan Wyszyński, Jan Paweł II czy Edward Hartwig. Symbolika dziejowa wzmacnia każdy przekaz, wskazując na siłę tradycji, na trwałość więzi ludzkich, które budują ten region od pokoleń. Inną, także nieocenioną rolę dla rozwoju Lubelskiego odgrywają znane osoby żyjące i tworzące współcześnie. Wśród najbardziej znanych osobowości warto przywołać: Stanisława Mikulskiego, Jacka Bąka, Krzysztofa Cugowskiego, Urszulę, Beatę Kozidrak, Macieja Zienia, Janusza Józefowicza, Lubelską Federację Bardów, Jana Machulskiego, Zbigniewa Hołdysa, członków kabaretu Ani Mru Mru oraz Dorotę Gardias. Ci wszyscy ludzie mają lubelskie korzenie lub podkreślają silne związki z tym terenem. To ambasadory regionu – twarze, które wpływają na jego rozpoznawalność.

Lubelskie to także tysiące bardzo aktywnych artystów, działaczy kultury, przedsiębiorców, dziennikarzy, społeczników, lekarzy, naukowców, rolników czy hobbystów – oni również urzeczywistniają **Wizję** rozwoju tego regionu. Tutaj mieszka wielu ludzi, którzy codziennymi zajęciami pomnażają kapitał ludzki. Trudno byłoby ich wszystkich wymienić, ale warto ich poznać, wystarczy rozejrzeć się wokół siebie. Bez **Wizji** i zdefiniowanej tożsamości nie można tworzyć spójnego komunikatu: czym i dla kogo jest ten region? Dlatego staraniem wielu ośrodków powstaje strategia marki województwa lubelskiego. Jak każda marka terytorialna, również ta posiada swoją osobowość, charakter i cechę wyróżniającą. Intencją zapisaną w **Wizji** komunikacji marki jest przekaz, że Lubelszczyzna to przestrzeń ekopozytywna. W tym postępującym procesie autorom nowej **Wizji** Lubelskiego zależy na przekonaniu odbiorców, że wizerunek regionu chlubiącego się czystym powietrzem i świetnie zadbanym środowiskiem, współgra z kierunkami jego rozwoju. Prawidłowe zarządzanie pomocą finansową Europejskiego Funduszu Społecznego umożliwi ukierunkowany rozwój i równoważenie standardów życia w Unii Europejskiej. Lubelszczyzna z przekonaniem i determinacją wykorzystuje ten czas na doskonalenie i rozkwit wielu obszarów życia społecznego.

„Wszelka wizja oryginalna jest częściąowa i rozmyślnie niewystarczająca.”

Emil Cioran

Spojrzzenie

Look

PRZEBUDZENIE

OBSERWATOR

DATA

W ROZWOJU

WYKSZTAŁCENIA

ROZWOJ

*„Prawdziwa podróż odkrywcza
nie polega na poszukiwaniu
nowych lądów,
lecz na nowym spojrzeniu”.*

Marcel Proust

Nowe **Spojrzenie** na kierunki zagospodarowania potencjału ludzkiego, ekologicznego i kulturowego pozwala wpływać na odbiór miejsca małych ojczyzn. Dookreślenie głównych cech, tożsamości i charakteru Lubelszczyzny pozwala zaprezentować unikalny charakter regionu w perspektywie przyszłości. Poprzez sprawną komunikację, to nowe **Spojrzenie** przekonuje mieszkańców, że żyją w pięknym i ciekawym miejscu.

Podążając trasami od Wisły po Bug, odczuwa się życzliwy i pełen gościnności klimat. Wśród gości, nawet rzadko odwiedzających tę ziemię, promujemy nowy sposób myślenia o Lubelskim. Wnikliwe **Spojrzenie** pozwala dostrzec i docenić nie tylko walory przyrodnicze, ale także istniejącą bazę turystyczną oraz powstające gospodarstwa agroturystyczne i ekologiczne. Interesujące jest pytanie: Co skłania turystów, inwestorów i przedsiębiorców do przyjazdu i innego **Spojrzenia** na ten region? Wiele odpowiedzi wskazuje na chęć poszukiwania atrakcji służących rekreacji, możliwość odnalezienia drugiego domu i kolebki tradycji, a także potrzeba zasięgnięcia rady eksperta w dziedzinie zdrowia i żywienia. Gwarancją sukcesu każdej inicjatywy jest właściwe rozpoznanie grupy, do której działanie jest kierowane. Dlatego bardzo ważna jest obserwacja trendów i definiowanie oczekiwań. Monitorowanie i badanie otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego regionu umożliwia racjonalne wydatkowanie pozyskiwanych środków. Wiele przedsięwzięć miast, gmin, organizacji i firm współtworzy misję zorientowaną wokół jednego celu – tworzenia innego **Spojrzenia** na Lubelszczyznę. Katalizatorem zmian w dążeniu do coraz lepszego wykorzystania potencjału regionu jest Europejski Fundusz Społeczny. Racjonalne wykorzystanie przyznanych nam pieniędzy wspiera sukcesywny rozwój.

EFS stanowi najważniejszy, finansowy instrument polityki społecznej Unii Europejskiej. Jego celem jest wspieranie różnorodnych projektów związanych z socjalnym aspektem integracji przez rozdzielanie środków służących przystosowaniu narodowych gospodarek państw członkowskich Wspólnot Europejskich.

EFS finansuje działania, których zadaniem jest rozwiązywanie najważniejszych problemów społecznych, takich jak dyskryminacja, bezrobocie czy nierówności na rynku pracy. Dzięki otrzymanym dotacjom rozwija się system „kształcenia przez całe życie” oraz budowane jest społeczeństwo informatyczne. EFS przeznaczają swoje środki na programy kształcenia zawodowego kobiet i programy włączania niepełnosprawnych do czynnego życia zawodowego. Pomoc w ramach funduszu realizowana jest poprzez: organizowanie szkoleń rozwijających umiejętności zawodowe, poprawę systemów kształcenia i dostosowywanie ich do aktualnych potrzeb rynku pracy. Rozwój potencjału społecznego następuje również dzięki kształceniu i przygotowywaniu kadr, ekspertów oraz personelu dydaktycznego. Częścią pomocy jest wspieranie instytucji i firm zajmujących się doradztwem i informacją zawodową oraz pomaganie ośrodkom pośrednictwa pracy.

Nowe **Spojrzenie** na rozwój potencjału ludzkiego promuje powstawanie nowych technologii, innowacyjności i organizacji badań naukowych. Wykorzystanie funduszy strukturalnych w państwach członkowskich odbywa się na podstawie Narodowego Planu Rozwoju i wynikających z niego programów operacyjnych. NPR jest kompleksowym dokumentem określającym strategię społeczno-gospodarczą Polski. Formułuje cele i zawiera opis strategii zmierzającej do osiągnięcia spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej z krajami i regionami Wspólnoty.

Młodzież z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Konopnickiej w Milanowie
Students of Maria Konopnicka Secondary School in Milanów

Młodzież z gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Niedzwicy Dużej
Students of the Commune Culture and Sports Centre
in Niedzwica Duża

Od czasu wstąpienia Polski do Unii Europejskiej Lubelskie z roku na rok rozwija się coraz prężniej. Mieszkańcy zyskali nowe **Spojrzenie** na rozwój regionu. Społeczności poszczególnych gmin podejmują kolejne inicjatywy, które są zauważane nie tylko lokalnie i regionalnie, ale znajdują uznanie w skali kraju i Europy.

Właściwe **Spojrzenie** na potencjał ludzki regionu lubelskiego można uzyskać dopiero wówczas, gdy podejmiemy wysiłek poznania tej przestrzeni. Ludzie w różnym wieku koncentrują się na uzupełnianiu kwalifikacji i kształceniu się, ponieważ wszyscy zdają sobie sprawę, że rozwój gospodarczy wymusza na człowieku stałe doskonalenie umiejętności. Bez wątplenia można przyjąć, że sentencja „Człowiek – najlepsza inwestycja” wyraża główne przesłanie wsparcia EFS. Podejmowany trud przynosi trwałe rezultaty. Najlepszą lokatą województwa lubelskiego są ludzie. Z dnia na dzień region staje się znaczącym partnerem dla innych miejsc w Europie. Już teraz do nowego **Spojrzenia** na region zmuszają rozwijające się duże przedsiębiorstwa, między innymi: Lubelski Węgiel Bogdanka S.A., Zakłady Azotowe S.A., Mostostal Puławy S.A. LUBELLA Sp.z o.o. S.K.A, Firma Cukiernicza „Solidarność”, Black Red White S.A. Opinii międzynarodowej znane są wyniki badań Państwowego Instytutu Weterynaryjnego, który został powołany w 1945 r. jako jednostka badawczo-rozwojowa, nadzorowana przez ministra rolnictwa. Znakomitym elementem promującym województwo lubelskie jest drużyna SPR Lublin – Mistrzyni Polski, kluby piłkarskie Motor Lublin S.A oraz Górnik Łęczna S.A. i wiele innych.

Region jest bardzo ważny na mapie Polski. Z roku na rok rośnie liczba zrealizowanych inwestycji i projektów. Wiele organizacji funkcjonujących w tej przestrzeni ukierunkowuje się na rozwój społeczno-ekonomiczny i upatruje szansy rozwoju na tym rynku, a są to m. in.: instytucje szkoleniowe, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe, instytucje systemu oświaty i szkolnictwa wyższego oraz inne podmioty zewnętrzne. Ze zdumieniem przyglądają nam się inne regiony, podziwiając sposób, w jaki potrafimy w tak błyskawicznym tempie przekształcać Lubelskie. Ten sukces osiągamy także dlatego, że z rozmysłem obserwujemy innych i staramy się nie powielać ich błędów. Reprezentujemy tożsamy i ukształtowany tradycją region, który ewoluuje i przeobraża się. Rzetelna ocena rezultatów poszczególnych projektów dostarcza wiedzy potwierdzającej potrzebę większego zaangażowania w działania promocyjne.

Szczególne nowe **Spojrzenie** dostrzegamy w poprawie dostępu do rynku pracy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Kolejnymi etapami następuje wzmocnienie działań sektora ekonomii społecznej, która jest szansą szybkiego rozwoju. Pojęcie ekonomii społecznej jest bardzo szerokie. Za przedsiębiorstwo społeczne uznaje się działalność o celach głównie społecznych. Zyski w założeniu są inwestowane w te cele lub we wspólnotę, a nie w zwiększenie dochodu udziałowców czy też właścicieli.

←
Olimpiada integracyjna, Łęczna
Sports integration competition, Łęczna

→
Uczestniczka obchodów dożynek wojewódzkich, Łuków
Participant of a regional harvest festival, Łuków

Życie Akademickie w Lublinie
College life in Lublin

Orkiestra Dęta Ochotniczej Straży Pożarnej z Niedzwicy Dużej
the brass band of the Fire Brigade in Niedzwica Duża

Szczególnym zadaniem jest przewidywanie zmiany gospodarczej. Na uwagę zasługuje aktywność Urzędu Marszałkowskiego Województwa Lubelskiego w Lublinie, który realizuje projekt systemowy pt. „Badania i analizy potencjału gospodarczego regionu w kontekście strategicznych dziedzin rozwoju województwa”. Przedsięwzięcie dotyczy rozwoju pracowników i przedsiębiorstw w regionie. Realizacja projektu została przekazana Departamentowi Gospodarki i Innowacji. Celem ogólnym projektu jest zainicjowanie funkcjonowania systemu przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą w regionie. W ramach projektu przeprowadzone są badania i analizy gospodarki regionu oraz promocja ich wyników. Realizacja tego działania przyczynia się do wzmocnienia korzystnych procesów, jakie obecnie zachodzą w województwie lubelskim w zakresie właściwego pojmowania i wspierania innowacyjności przedsiębiorstw. Nowe **Spojrzenie** doprowadziło do ożywienia sektora szkół wyższych i zaowocowało stypendiami dla doktorantów. Zarząd Województwa Lubelskiego skierował zaproszenie do składania wniosków o przyznanie stypendium w ramach projektu systemowego „Stypendia naukowe dla doktorantów”. Projekt realizowany był poprzez działanie dotyczące zagadnienia „Transferu wiedzy”.

Zakładanym kierunkiem było tworzenie, rozwój i aktualizacja Regionalnych Strategii Innowacji w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Wielu młodych naukowców otrzymało wsparcie materialne, które umożliwi im kontynuowanie nauki. Konsekwencją lat komunistycznej wegetacji gospodarczo-społecznej jest obszerna lista potrzeb. Od 20 lat starają się zaspokajać je samorządy miejskie i gminne, a od 10 lat także samorząd województwa. Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego w Lublinie realizował również projekt systemowy pt. „Lubelski program pomocy stypendialnej dla uczniów szczególnie uzdolnionych”. Prowadzone działania miało na celu wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług świadczonych w systemie oświaty. Grupą docelową, do której skierowany był projekt to 320 uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z terenu województwa lubelskiego. Podjęta inicjatywa w swych zamierzeniach zakładała pomoc uczniom szczególnie uzdolnionym, zwłaszcza w zakresie nauk matematycznych, przyrodniczych i technicznych, którym niekorzystna sytuacja materialna utrudnia rozwój edukacyjny.

Młodzież z Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Marii Konopnickiej w Milanowie
Students of Maria Konopnicka Secondary School in Milanów

Rozkwitanie

Flourishing

DZIAŁANIE NA RZECZ

ROZKWIŚCIA

ROZKWIŚCIA

ROZKWIŚCIA

ROZKWIŚCIA

ROZKWIŚCIA

ROZKWIŚCIA

ROZKWIŚCIA

ROZKWIŚCIA

REGIONU REALIZUJE

ROZKWIŚCIA

05.05

*„Przyjaźń i miłość rozkwitają tam,
gdzie ludzie zatracają swoją hardość,
łagodnieją w swoich osadach,
stają się delikatniejsi w słowach
i w obcowaniu z innymi”.*

Phil Bosmans

Podróżując po województwie, od Wisły przez Polesie, od Rostocza aż po Bug poznajemy młode społeczeństwo oraz silny potencjał przyrodniczy i rolniczy Lubelszczyzny. Atrakcyjne położenie przy międzynarodowych szlakach Wschód-Zachód, oraz brak naturalnych, wewnętrznych barier rozwoju powoduje, że **Rozkwitamy**. Dzień po dniu zmieniamy Lubelskie.

Podstawą konsekwentnego rozwoju jest dobre rządzenie. Kwitnie dialog społeczny. Funkcję Instytucji Pośredniczącej drugiego stopnia dla wszystkich działań w ramach priorytetu „Rynek pracy otwarty dla wszystkich” oraz „Promocja integracji społecznej” PO KL pełni Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie. Do działań, które nadzoruje WUP należą m. in. poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie. Działania te w sposób szczegółowy realizowane są poprzez projekty, których priorytetowym celem staje się wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy. Obszary pomocy, które są przewidziane w wymienionych działaniach wymagają dobrej diagnozy i specjalnych inicjatyw, aby **Rozkwitanie** i realizacja poszczególnych wizji były możliwe. Stąd finansowanie kieruje się na identyfikację potrzeb osób pozostających bez zatrudnienia, organizację szkoleń i warsztatów z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych. Wsparciem objęto opracowanie i rozpowszechnianie informacji o ofertach pracy, szkoleniach i stażach oraz innych usługach.

Rozkwitanie rynku pracy jest długo oczekiwanym procesem, stąd tak wiele organizacji jest zaangażowanych w jego rozwój. Również to, jak każde działanie, wymaga czasu i determinacji, ale wszyscy mają świadomość, że jest to nasz czas, „nasze pięć

minut”, aby wyrównać poziom rozwoju w stosunku do innych regionów Europy. Wspólny sukces powinien być udziałem wszystkich mieszkańców Lubelszczyzny. W obliczu przyjęcia naszego kraju do Unii Europejskiej zmieniła się sytuacja konkurencyjności Polski i polskich marek regionalnych w Europie. W celu wypromowania nowego wizerunku Lubelszczyzny należy skoncentrować się na turystyce, możliwościach inwestycyjnych i edukacyjnych oraz na polityce transgranicznej. Uporządkowanie działań wspomagających jakość marki regionu lubelskiego przyczyni się w okresie dłuższej perspektywie do utwierdzenia pozytywnego wizerunku marki Polski jako kraju. W rezultacie całkowitego otworzenia się rynku polskiego na produkty unijne, a więc również zwiększonych możliwości dostępu do informacji, lubelscy producenci muszą wziąć pod uwagę, że dotychczasowi klienci stają się kapryśni i wymagający. Konsumenci w rozwiniętych krajach zachodnich różnią się stylami życia od Polaków, a przede wszystkim sposobami spędzania wolnego czasu. Choć ludzie lubią spędzać czas w centrach handlowych, to coraz rzadziej wybierają się tam w niedzielę, całymi rodzinami. Można więc domniemywać, że nasze społeczeństwo chętnie skorzysta z możliwości spędzenia weekendu na Lubelszczyźnie.

W województwie lubelskim znajdują się potencjały jeszcze niewyeksplorowane, a atrakcyjne dla Europejczyków – nasze zasoby kulturowe, nasze talenty muzyczne i rękodzielnicze, nasza kuchnia i nieskazitelna przyroda. Jakie lubelskie marki mają szansę zaistnieć w Unii? Odpowiedź jest krótka – takie, które już teraz myślą o przyszłości oraz kliencie unijnym.

→ / → (71-73)

Próba generalna spektaklu w Teatrze Muzycznym w Lublinie
Rehearsal of a musical performance at the Musical Theatre in Lublin

Młoda para na polu rzepaku, gmina Chrzanów → (74-75)
Newlyweds in a rape field, Commune of Chrzanów → (74-75)

Odkrywanie

Exploration

WAZNIWSZY
JEST CZŁOWIEK

DECYJOWA

ROZWI

ODKRY

CZŁOWIEK DECYJOWA

*„Odkrycie polega na tym, aby
zobaczyć to co wszyscy widzieli
i pomyśleć to czego nie pomyślał nikt”.*

Albert Szent-Györgyi

Szereg nieprawdziwych poglądów o Lubelskim obalają Ci, którzy wybierają ten region jako miejsce stałego zamieszkania, kształcenia się i rozwoju zawodowego, czy inwestycji. Różnorodna oferta kulturalna, pozytywne cechy charakteru, zwyczajowo przypisywane „ludziom ze Wschodu”, oraz rozwój samozatrudnienia w obszarze agro- i ekoturystyki sprwadają tutaj licznych turystów, fotografików, ornitologów, botaników, zoologów i całe wycieczki edukacyjne. Lubelskie jest atrakcyjne do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i konnej. Ma dobre warunki do szeroko pojmowanej rekreacji.

Tożsamość regionu zależy od historii, zakorzenienia ludności na określonym obszarze, od wydarzeń z przeszłości i cech, jakie przypisuje się mieszkańcom, od ich zachowań i mentalności. Wizerunek regionu może korzystać z tradycji i historii, ale może też odwoływać się do korzyści i obietnic o charakterze emocjonalnym. Elementem, który w największym stopniu decyduje o rozwoju i **Odkrywaniu** danego miejsca jest z pewnością człowiek. To właśnie ludzie poprzez różne formy aktywności: kulturę, naukę, samorządowość, turystykę, inwestycje, eksport i kontakty międzynarodowe, pomagają **Odkrywać** region lubelski.

Dominującą rolę w strukturze geopolitycznej regionu spełnia Lublin. Jego istotnymi partnerami w różnych dziedzinach zostały m.in. Białą Podlaska, Chełm, Zamość, Puławy, Janów Lubelski, Kraśnik, Tomaszów Lubelski, Łuków, Ryki. województwo lubelskie, dzięki korzystnym warunkom klimatycznym i dobrej jakości glebom, znajduje się w krajowej czołówce pod względem wielkości produkcji rolnej. Region zajmuje także czołowe miejsce pod względem liczby gospodarstw trudniących się produkcją ekologicznej żywności i prowadzących działalność agroturystyczną. Celem nadrzędnym strategii rozwoju regionu w latach 2006-2020 jest „osiąganie trwałego i zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Lubelszczyzny poprzez zwiększenie konkurencyjności

województwa oraz optymalne wykorzystanie jego wewnętrznych potencjałów rozwojowych”. Celami pośrednimi rozwoju są: wzrost konkurencyjności regionalnej gospodarki oraz jej zdolności do tworzenia miejsc pracy oraz rozwój nowoczesnego społeczeństwa i zasobów ludzkich dostosowanych do wymogów gospodarki opartej na wiedzy. Poprawa atrakcyjności i spójności terytorialnej Lubelszczyzny oraz rozwój współpracy międzyregionalnej wpływa na skuteczność wdrażania polityki rozwoju województwa.

Misją regionu zapisaną w Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego jest „Urchomienie wielokierunkowych procesów rozwojowych w regionie umożliwiających trwałą i zrównoważony rozwój województwa, przyczyniających się do poprawy jakości życia i wzrostu dobrobytu mieszkańców Lubelszczyzny”.

Odkrywając Lubelskie, można poznać wiele atrakcyjnych pod względem promocyjnym obiektów turystycznych i zabytkowych: Muzeum w Kozłówce, Zamek w Lublinie, zamojska starówka itd. W regionie odbywa się co najmniej kilkanaście imprez kulturalnych o randze wydarzeń europejskich: festiwal Dwa Brzegi w Kazimierzu Dolnym i Janowcu, aukcje koni arabskich w Janowie Podlaskim, Kongres Religii Chrześcijańskich w KUL, Jarmark Jagielloński w Lublinie itp.

Możliwość turystycznego wykorzystania Pogranicza w ramach wspólnych projektów z Ukrainą i Białorusią na Transgranicznych Obszarach Chronionych umożliwia tworzenie wspólnej polityki międzynarodowej. Lubelska gościnność i serdeczność współtworzą atrakcyjny klimat regionu. Inicjatywy oddolne wzmacniające integrację społeczną na poziomie gminy rozwijają potencjał kulturalny i turystyczny. Liczne atrakcje przyrodnicze i obiekty dziedzictwa kulturowego, silny lokalny folklor oraz bogate wielokulturowe tradycje historyczne są poważnymi atutami województwa lubelskiego. Dlatego nie bez znaczenia pozostaje bliskie sąsiedztwo oraz współpraca z Litwą, Białorusią i Ukrainą.

Zespół folklorystyczny, gmina Niedzwica Duża
A folk band, Commune of Niedzwica Duża

Festiwal Nauki, prezentacja osiągnięć w zakresie produkcji i myśli technicznej, Lublin
The Science Festival, presentation of achievements in production and innovativeness, Lublin

Od wielu lat w regionie organizowane są imprezy, które mają na celu promocję sztuki i twórczości ludowej, potraw regionalnych i atrakcji związanych z historią danego miejsca. Muzeum Wsi

Lubelskiej posiada bogatą ofertę kulturalną. Turystów z całego kraju sprowadza tu szereg organizowanych imprez o charakterze cyklicznym. Marką rozpoznawalną stały się już przedsięwzięcia takie jak: dożynki, święto chleba czy targ koński. W wielu miejscach regionu możemy posłuchać ludowej muzyki wykonywanej przez prężnie działające zespoły i orkiestry. Każda grupa w unikalny sposób odtwarza i przekazuje jakąś część tradycji i historii. Te perełki lubelskiego dziedzictwa pomagają **Odkryć** partnerskie relacje i możliwości działania na rzecz naszej małej ojczyzny. Organizowane w regionie plenery malarskie pomagają łączyć piękno ludzkiej twórczości z artystycznym nieskażonej i pełnej wdzięku przyrody.

Na Lubelszczyźnie znajdują się atrakcyjne uzdrowiska. Miejsca takie jak Nałęczów, Krasnobród, czy Horyniec przyczyniają się do aktywizacji społeczno-gospodarczej regionu. Lubelskie posiada doskonałe warunki do rozwoju turystyki. Koordynatorem i stymulatorem rozwoju tego typu oferty jest Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego, Lubelska Organizacja Turystyczna i Lubelski Związek Stowarzyszeń Agroturystycznych. Największe skupiska kwater agroturystycznych występują na najatrakcyjniejszych obszarach turystycznych regionu.

Odkrywamy, że tworzenie odpowiednich warunków wypoczynku w czystym środowisku przyrodniczym jest często wymieniane jako jeden z czynników lokalizacji inwestycji. Inwestowanie w turystykę może przynieść wymierne korzyści nie tylko w aspekcie rozwoju tego sektora gospodarki, ale również stać się kluczowym czynnikiem stymulującym rozwój innych sektorów.

Lubelska wieś i związana z nią ekoturystyka, działalność agroturystyczna oraz produkcja ekologicznej żywności tworzą możliwości promocyjne o ważnym znaczeniu dla regionu. To istotny potencjał Lubelszczyzny, który powinien stać się istotnym wyróżnikiem, generując zainteresowanie regionem na bardzo wielu płaszczyznach. Wokół tych potencjałów zbudowana jest strategia promocji województwa lubelskiego – Ekopolis 2020. Obok innych, cennych inicjatyw, jest to projekt nastawiony przede wszystkim na rozwój potencjału obszarów wiejskich. W tym obrazie ekologicznej ziemi lubelskiej znajduje się miejsce na rozwój nowych technologii i innowacyjnej gospodarki. Dlatego takie instytucje jak Puławski Instytut Weterynarii, Zakłady Azotowe Puławy, Lubelski Węgiel Bogdanka, Firma Cukiernicza Solidarność, Nałęczowianka, Mostostal Puławy i wiele innych – z powodzeniem kształtują sprzyjające warunki do rozwoju kapitału ludzkiego województwa lubelskiego.

w **Odkrywaniu** regionu bardzo ważnym obszarem jest strefa promocji integracji społecznej. Coraz wyraźniej można dostrzec szczególnego rodzaju upowszechnienie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej. Fundusze przeznaczone są na: wspieranie zdolności do podjęcia zatrudnienia poprzez zatrudnienie socjalne, szkolenia oraz zajęcia reintegracji zawodowej u pracodawcy, a także usługi o charakterze edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym. W tym procesie pomoc skierowana jest także na rozwój nowych form wsparcia indywidualnego i środowiskowego – przede wszystkim na upowszechnianie aktywnej integracji i pracy socjalnej w regionie, w tym wzmocnienie kadrowe służb pomocy społecznej. Te działania realizowane są przez Ośrodki Pomocy Społecznej, jako projekty systemowe. Grupą objętą wsparciem są: osoby korzystające z pomocy społecznej, które nie pracują i są w wieku aktywności zawodowej, a w szczególności należące do jednej lub kilku grup; osoby po zwolnieniu z zakładu karnego lub innej placówki penitencjarnej; osoby bezdomne; osoby niepełnosprawne, w tym z zaburzeniami psychicznymi.

←
Firma nagłaśniająca, Wisznice, projekt w ramach działania 6.2. „wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości oraz samozatrudnienia”

A sound company in Wisznice, supported by Measure 6.2 (Support and promotion of entrepreneurship and self-employment)

→
Most z obwodnicą w Puławach
The bypass bridge of Puławy

Wsparcie otrzymują również osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków odurzających, poddające się procesowi leczenia lub w okresie do jednego roku od jego zakończenia. Istotną grupą w tym działaniu są ośrodki pomocy społecznej i ich pracownicy, podobnie młodzież w wieku 15-25 lat zagrożona wykluczeniem społecznym i inne jednostki pomocy i integracji społecznej. Duża grupa potrzebujących otrzymuje w świetlicach środowiskowych wsparcie materialne i duchowe, doraźne i długofalowe. Dla wielu podopiecznych takich świetlic jest to niejednokrotnie jedyne miejsce, gdzie ktoś dba nie tylko o ich wyżywienie, ale pomaga odnaleźć sens życia. W tychże świetlicach potrzebującym udziela się także pomocy psychologicznej i prawnej. Organizowane warsztaty zawodowe, są pomocne w nabywaniu kompetencji społecznych.

W jednej z takich świetlic w Jastkowie grupa dzieci spędza popołudnia. Oprócz możliwości odrobienia lekcji, zabawy i posiłku otrzymują bardzo ważną dla ich rozwoju opiekę pedagogiczno-psychologiczną. Ci młodzi mieszkańcy regionu i ich opiekun ujmują uprzejmością, życzliwością, rozczając wokół siebie wspaniałą atmosferę. W takim miejscu jak to czuje się szczególnie wyraźnie, że wspierając inicjatywy samorządów lokalnych można budować trwałe struktury społeczeństwa partnerskiego. Problematyka kształtowania i wprowadzania zmian w grupach osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest niezwykle rozległa. Obszerna jest także

wiedza o tym, z jakimi sytuacjami możemy mieć do czynienia. Analizując badania eksperymentalne, w których próbowano w najrozmaitszy sposób zmieniać postawy badanych, stwierdza się, że w większości przypadków uzyskiwane zmiany były na ogół niewielkie – chodziło głównie o zmiany w sile postawy. Cechy nadawcy w znacznym stopniu wpływają na skuteczność jego oddziaływania na postawy odbiorców, dlatego należy zwrócić szczególną uwagę na proces doskonalenia pracowników sektora pomocy publicznej. Podobnie jak cechy nadawcy, tak i cechy przekazu wpływają na przebieg procesu zmian i kształtowania postaw. Sylwetki ludzi są bardzo wyraźnie związane z poznawaniem przez nich świata zewnętrznego i z sugestiami płynącymi od społeczeństwa, w którym żyją. Sytuacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym spowodowana jest brakiem pewnych umiejętności i postaw wynikających z niewystarczających kompetencji społecznych. Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym korzystające z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie preferują w szerokiej skali: zakłady aktywizacji zawodowej, kursy zawodowe, opiekę psychologiczną oraz warsztaty terapii zajęciowej. Wśród potrzebnych inicjatyw wymieniana jest również możliwość korzystania z Internetu, czy wyjazdy poza Lublin – przynajmniej kilka razy w roku – w celach turystycznych i edukacyjno-dydaktycznych. Dlatego wsparcie Europejskiego Funduszu Społecznego dla tego typu działań jest niezwykle potrzebne.

Szczególną uwagę przywiązuje się do przygotowania tych, którzy są bezpośrednio zaangażowani w działania sektora opieki społecznej. Każde kolejne działanie realizowane jest w oparciu o projekt, który zakłada podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej. Inicjatywa ta przewiduje wsparcie szkoleń oraz specjalistycznego doradztwa dla kadr instytucji pomocy społecznej, działających na terenie regionu, powiązane bezpośrednio z potrzebami oraz ze specyfiką realizowanych zadań.

Konkretne działania realizują Regionalne Ośrodki Polityki Społecznej w projektach systemowych. Realizowanym działaniem są objęci: pracownicy ROPS; pracownicy i wolontariusze OPS i PCPR; pracownicy i wolontariusze innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz instytucji pomocy i integracji społecznej realizujący działania w zakresie integracji. Kolejne projekty aktywizacji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym przewidują wsparcie dla tworzenia i działalności podmiotów integracji społecznej. Projekty skierowane są do centrów i klubów integracji społecznej oraz podmiotów działających na rzecz aktywizacji społeczno – zawodowej. Te na pozór skomplikowane mechanizmy umożliwiają działanie strategiczne. Przewidziano fundusze na organizację kursów i szkoleń umożliwiających nabycie, podniesienie lub zmianę kwalifikacji i kompetencji zawodowych, organizację staży i zatrudnienie subsydiowanych osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w organizacjach pozarządowych oraz spółdzielniach socjalnych połączone z zajęciami reintegracji zawodowej i społecznej.

Ważnym czynnikiem aktywizacji zawodowej i społecznej jest poradnictwo psychologiczne, psychospołeczne, zawodowe i prowadzące do integracji społecznej i zawodowej, skierowane do osób zagrożonych wykluczeniem i ich otoczenia. Rozwijanie umiejętności i kompetencji społecznych to niezbędne działania, które muszą podjąć, żeby odnaleźć się na rynku pracy. Wsparciem objęte są: osoby długotrwale bezrobotne; osoby niepełnosprawne, w tym z zaburzeniami psychicznymi; osoby powracające na rynek pracy po urlopach wychowawczych i macierzyńskich; osoby po pięćdziesiątym roku życia; młodzież w wieku 15-25 lat zagrożona wykluczeniem społecznym – z wyjątkiem osób objętych wsparciem na szczeblu ogólnopolskim w ramach projektów systemowych realizowanych przez OHP; osoby bezdomne, uchodźcy, członkowie mniejszości etnicznych i narodowych, osoby uzależnione od alkoholu.

Województwo lubelskie jest pionierem wielu ciekawych rozwiązań, do których należy między innymi projekt „SZANSA – Aktywizacja zawodowa młodzieży trudnej w Lublinie”. Koncept jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w zakresie partnerstwa pomiędzy Stowarzyszeniem POSTIS, Sądem Okręgowym i Urzędem Miejskim w Lublinie. Ważnym celem Projektu „Szansa – Aktywizacja zawodowa młodzieży trudnej w Lublinie” było przygotowanie młodzieży niedostosowanej społecznie do wejścia na rynek pracy. Projekt skierowano do pochodzących z Lublina nieletnich osadzonych

w ośrodkach kuratorskich Sądu Rejonowego w Lublinie. Cele projektu zostały zrealizowane poprzez: rozwój indywidualnego potencjału, doskonalenie umiejętności społecznych, określenie predyspozycji, możliwości oraz aspiracji zawodowych nieletnich w formie zajęć o charakterze resocjalizacyjnym i wychowawczo-edukacyjnym oraz poradnictwa psychologicznego i zawodowego. Projekt został oparty o dwa programy: działań resocjalizacyjnych z elementami treningu umiejętności społecznych oraz doradztwa zawodowego opracowanego na potrzeby w/w grupy wiekowej nieletnich niedostosowanych społecznie. Ośrodki objęte Projektem prowadziły działalność zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dn. 5.10.2001 r. Dz.U. Nr 120 poz.1294 w sprawie ośrodków kuratorskich rozszerzoną o kształtowanie u nieletnich postaw prospołecznych związanych z umiejętnością przyszłego poruszania się po rynku pracy.

Przykłady integracji społecznej i zawodowej można bezpośrednio zaobserwować w wielu miejscowościach Lubelszczyzny. Istniejąca w Tomaszowie Lubelskim świetlica dla osób niepełnosprawnych z zespołem Downa pełni funkcję integrującą i rozwijającą zawodowo. Objęci wsparciem chłopcy przygotowują w ramach zajęć posiłki dla dzieci ze szkół. W ten sposób oprócz opieki psychologiczno-pedagogicznej uczestnicy zajęć w świetlicy mają możliwość wykonywania pracy, która staje się dla nich powodem do satysfakcji. Integracja społeczna mieszkańców regionu lubelskiego w wielu miejscach jest bardzo wyraźna i nie wymaga komentarza.

Wsparcie poszczególnych inicjatyw umożliwia rozwój społeczeństwa do relacji prawdziwie partnerskich. Te działania, które oczekują na dotację, rozwijają się równie dobrze, jednak można przypuszczać, że wsparcie finansowe EFS może pomóc w odniesieniu jeszcze lepszych rezultatów. Na pozytywny rozwój integracyjnego charakteru wielu przedsięwzięć wpływają m. in.: słynne kwaciarki z Garbowa, Teatr Młodzieżowy z Milanowa, Orkiestra Dęta z Niedrzwicy czy artystka wypalająca obrazy na drewnie. Dlatego wydarzenia takie jak organizowana w Łęcznej parolimpiada pomagają zintegrować środowiska i dają fenomenalne rezultaty – nie tylko sportowe.

Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, Ognisko „Relax”, Lublin
Society of Physical Education, „Relax” Club, Lublin

*„Największe odkrycie moich czasów
to prawda, że człowiek może zmienić
siebie, zmieniając swój stosunek
do świata”.*

William James

Ewolucja

Evolution

IDEA TWORZENIA
INNEGO

NA WOJEWODZTWO

SPOLSKA
KRAJOWA

INICJATO

ZMIANA

*„Bez wielkiej cnoty cierpliwości nie
dojrzewa nic co ludzkie”.*

Romano Guardini

Od kilku lat, dzięki wsparciu Europejskiego Funduszu Społecznego, Regionalnego Programu Operacyjnego i Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich, realizujemy szereg projektów, które ożywiają potencjał ludzki i przestrzeń województwa lubelskiego. W kategorii dobre wzorce mamy wiele powodów do zadowolenia. Mnóstwo ciekawych działań przyniosło znakomite rezultaty. Już teraz możemy i chcemy pokazać rozwijający się w przestrzeni kapitał ludzki: od drobnych inicjatyw, niepozornych miejsc w regionie po wielkie eventy w dużych aglomeracjach. Ten **Ewolucyjny** charakter działań pozwala uwydatnić największe atuty ludzi i przestrzeni regionu. Pozyskujemy akceptację lokalnej społeczności dla realizacji systemu identyfikacji wizualnej, strategii tożsamości i promocji województwa, jak również innych działań sprzyjających propagowaniu oferty EFS. Dominującą wartością regionu jest rynek pracy otwarty na wszystkich. Zwiększenie zasięgu oddziaływania Aktywnej Polityki Rynku Pracy, poziomu zatrudnienia wśród osób młodych i zmniejszanie bezrobocia wśród osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy – kobiet, osób długotrwale bezrobotnych, osób niepełnosprawnych, osób bezrobotnych zamieszkujących na obszarach wiejskich, to zadania, których trwałe rezultaty obserwujemy w naszym województwie. Poprzez te i inne działania budujemy tożsamość i poczucie wspólnej odpowiedzialności za rozwój regionu. Wsparcie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwa dla przedsiębiorstw udzielane jest na ogólne i specjalistyczne szkolenia oraz doradztwo związane ze szkoleniami dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw; doradztwo dla mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw – MMŚP, w tym dla osób samozatrudnionych. Szkolenia są skierowane do osób zatrudnionych o niskich kwalifikacjach lub innych dorosłych osób pracujących. W działaniu wspierającym procesy adaptacyjne i modernizacyjne w regionie, środki przeznaczone są na: pomoc w tworzeniu

partnerstw lokalnych z udziałem przedsiębiorstw, związków zawodowych, jednostek samorządu terytorialnego, urzędów pracy i innych środowisk mających na celu opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym i wojewódzkim. Dynamika rozwoju regionu lubelskiego sprawia, że poddajemy się tej **Ewolucji** niezupełnie świadomie. Trudno opisać wszystkie zmiany, które zachodzą w naszym województwie, bo jest ich ilość naprawdę wiele. Jednak czujemy, jak zmienia się przestrzeń wokół nas, a tym samym, jak my się zmieniamy. **Ewolucja** w obszarze kapitału ludzkiego pozwala domniemywać, że jesteśmy na dobrej drodze do sukcesu, który będzie owocem naszej pracy i poświęcenia. Istotnym kierunkiem **Ewolucji** jest rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty to ważne cele. Trudno wyobrazić sobie rozwój potencjału ludzkiego bez sprawnej struktury kształcenia. **Ewolucja** umiejętności i działania potencjału ludzkiego regionu lubelskiego to szansa podniesienia atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego, to cel działania dotyczącego diagnozowania potrzeb edukacyjnych w obszarze szkolnictwa zawodowego zgodnie z potrzebami lokalnego i regionalnego rynku pracy. Wsparciem objęto programy rozwojowe szkół i placówek oświatowych ukierunkowane na zmniejszanie dysproporcji w osiągnięciach uczniów w trakcie procesu kształcenia oraz podnoszenie jakości kształcenia tego procesu. Pomoc finansowa skierowana jest w szczególności na dodatkowe zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz specjalistyczne, służące wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia; doradztwo i opiekę pedagogiczno-psychologiczną dla uczniów wykazujących problemy w nauce lub z innych

→
Uczestniczka obchodów dożynek wojewódzkich, Łuków
Participant of a regional harvest festival, Łuków

↑
Kolo Gospodyń Wiejskich – „Garbowskie Kwiaciarki”,
Gmina Garbów
Country Housewives Club „Garbów Florists”, Commune of
Garbów

przyczyn zagrożonych przedwczesnym wypadnięciem z systemu szkolnictwa. Ten system szkolnictwa jest bardzo ważnym ogniwem gospodarki. Stąd dialog z sektorem przedsiębiorców jest bardzo potrzebny, ponieważ umożliwia on wprowadzanie w życie programów nauczania, respektując uwarunkowania rynku.

Ewolucja rynku pracy doprowadziła do sytuacji, w której doświadczony, kompetentny i lojalny pracownik jest doceniany. Pracodawcy nauczyli się w pełni korzystać z wiedzy i umiejętności pracowników 50+, którzy świetnie radzą sobie nawet w trudnych sytuacjach.

Obserwując studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku, ma się wrażenie, że członkowie tej społeczności akademickiej świetnie rozumieją reguły **Ewolucji** rynku. Proces ustawicznego uczenia się pozwala zdynamizować reformę rynku pracy i maksymalnie dobrze wykorzystać środki z dotacji europejskich. W ten sposób rozwija się człowiek i przestrzeń województwa lubelskiego.

→
Inscenizacja „Targ koński”
w Muzeum Wsi Lubelskiej w Lublinie
Reenactment of a horse market
at Open Air Village Museum in Lublin

Zakład Aktywności Zawodowej przy Stowarzyszeniu
Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Przeorsk
Centre for Vocational Activity with Association
for Mentally Disabled, Przeorsk
→(108-109)

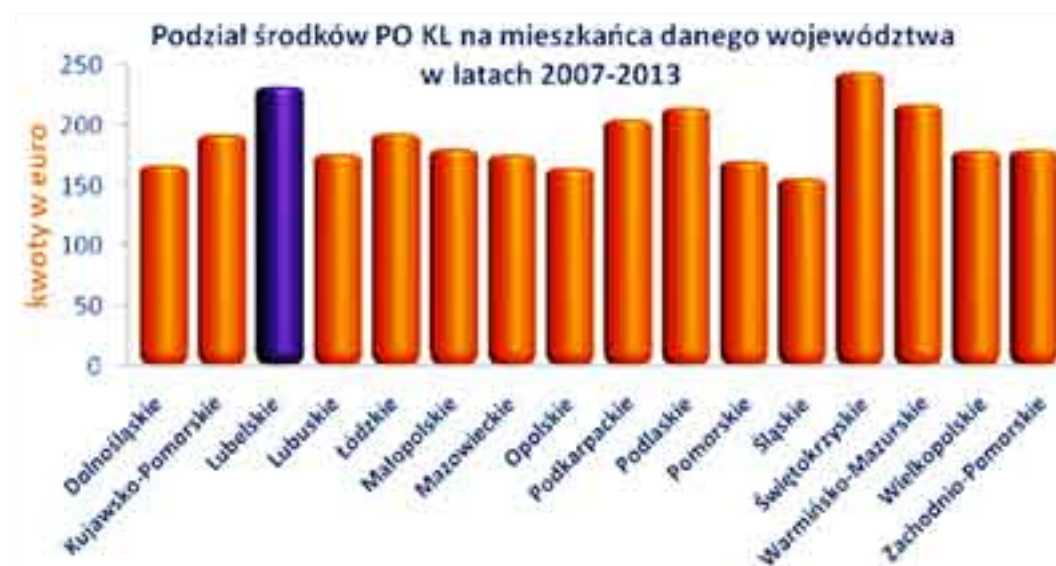

*„Życie ma określony kierunek i cel:
istnieje w nim postęp i ewolucja,
nawet gdy czasami wydaje się
nam, że krążymy w kółko”.*

Arianna Huffington

Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) z budżetem 11,4 mld Euro jest największym w historii Unii Europejskiej programem współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizowany w latach 2007-2013 program, koncentruje się na problematyce zatrudnienia i podnoszenia jakości kapitału ludzkiego w kontekście poprawy konkurencyjności gospodarki. Kapitał Ludzki zaprojektowany został w taki sposób, aby jego działania, których celem jest człowiek, były komplementarne z działaniami przewidzianymi w Regionalnych Programach Operacyjnych, związanymi m.in. z przedsiębiorczością i innowacjami, infrastrukturą ekonomiczną, transportem, środowiskiem, kulturą i turystyką oraz infrastrukturą społeczną i współpracą międzyregionalną. **Województwo lubelskie na realizację Kapitału Ludzkiego otrzymało ponad 511 mln Euro czyli blisko 2 mld złotych.** W ramach komponentu regionalnego środki zostaną przeznaczone na wsparcie dla osób i grup społecznych, natomiast w ramach komponentu centralnego środki zostaną przeznaczone przede wszystkim na wsparcie dla struktur i systemów. Nasze województwo zajmuje piątą miejsce pod względem wysokości środków

przyznanych na realizację PO KL. Jednak przeliczając przyznaną kwotę na jednego mieszkańca, zajmujemy miejsce drugie. **Na każdego z nas do 2013 roku przypada bowiem prawie 234 Euro. Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej we wdrażaniu Programu Kapitał Ludzki.** Oznacza to, że Urząd koordynuje i odpowiada za realizację regionalnej części Programu w naszym województwie. **W latach 2007-2009 prawie 50 tys. mieszkańców Lubelszczyzny skorzystało ze szkoleń i studiów podyplomowych w ramach PO KL. Tylko do końca 2009 w naszym regionie realizowanych było ponad 800 projektów.** Program Operacyjny Kapitał Ludzki składa się z dziesięciu priorytetów, z których pierwsze pięć realizowanych będzie przez odpowiednie resorty rządowe, natomiast kolejne cztery realizowane będą przez samorządy województw. Priorytet X Pomoc Techniczna ma na celu zapewnienie właściwego zarządzania, wdrażania oraz promocji Europejskiego Funduszu Społecznego. W naszym województwie Priorytety VI i VII wdrażane będą przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie, zaś Priorytet VIII i IX wdrażane będą przez Urząd Marszałkowski Województwa Lubelskiego.

Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich

W ramach Priorytetu VI realizowane są działania służące aktywizacji osób bezrobotnych i biernych zawodowo, kierowane przede wszystkim do grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy. Działania te są realizowane poprzez: podnoszenie potencjału zawodowego, rozwój oraz zdobywanie nowych kwalifikacji i doświadczeń zawodowych, m.in. w drodze szkoleń, praktyk, staży i doradztwa, a także wspieranie i promocję przedsiębiorczości, i samozatrudnienia. Promowane jest tworzenie inicjatyw lokalnych na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej osób niepozostających w zatrudnieniu, szczególnie w odniesieniu do osób mieszkających na obszarach wiejskich. Ponadto ważnym elementem jest wzmocnienie i rozwój potencjału instytucji rynku pracy działających w regionie, poprzez poprawę jakości oraz dostępu do świadczonych usług, w tym zwłaszcza w zakresie pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, powiązane bezpośrednio ze specyfiką realizowanych przez te instytucje zadań.

Priorytet VI	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika do osiągnięcia
Działanie 6.1	Liczba osób, które zakończą udział w projektach realizowanych w ramach Działania.	65311
	Liczba kluczowych pracowników PSZ, którzy zakończą udział w szkoleniach realizowanych w systemie pozaszkolnym, istotnych z punktu widzenia regionalnego rynku pracy.	416
	Liczba osób, które uzyskają środki na podjęcie działalności gospodarczej.	5657
Działanie 6.2	Liczba osób, które zakończą udział w projektach realizowanych w ramach Działania.	14337
	Liczba osób, które otrzymają środki na podjęcie działalności gospodarczej.	2829
Działanie 6.3	Liczba projektów, które wesprą rozwój inicjatyw lokalnych.	43
	Liczba osób, które zakończą udział w projektach realizowanych w ramach Działania.	1073

Cele Priorytetu VI

Priorytet VII Promocja integracji społecznej

Priorytet VII to działania służące zapobieganiu wykluczeniu społecznemu oraz zapewnieniu równego dostępu do zatrudnienia osobom i grupom społecznym doświadczającym dyskryminacji na rynku

Priorytet VII	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika do osiągnięcia
Działanie 7.1	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej, którzy zakończą udział w projektach dotyczących aktywnej integracji.	61514
	Liczba pracowników instytucji pomocy i integracji społecznej bezpośrednio zajmujących się aktywną integracją, którzy w wyniku wsparcia z EFS podniosą swoje kwalifikacje w systemie pozaszkolnym.	1402
	Liczba klientów instytucji pomocy społecznej którzy objęci zostaną kontraktami socjalnymi w ramach realizowanych projektów.	41010
Działanie 7.2	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończą udział w projekcie.	13865
	Liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną, które otrzymają wsparcie w ramach Działania.	3
	Liczba inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej wspartych z EFS.	26
Działanie 7.3	Liczba osób, które otrzymają wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej.	2116
	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych.	159

Cele Priorytetu VII

pracy, m.in. poprzez rozwijanie form aktywnej integracji oraz wspieranie zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej poprzez dostarczanie możliwości zatrudnienia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (np. niepełnosprawnych,

bezdomnych, długotrwale bezrobotnych). Pomoc w ramach tego Priorytetu kierowana jest do osób biernych zawodowo, które korzystają z pomocy społecznej i chcą powrócić na rynek pracy. Poprzez szereg działań o charakterze aktywizacyjnym i wspierającym osoby te uzyskają możliwość reintegracji społecznej i za-

wodowej. Wsparcie ukierunkowane jest również na rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnej służących do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich. Aby zapewnić właściwy potencjał do realizacji powyższych działań służby pomocy i integracji społecznej również mogą skorzystać ze środków na upowszechnianie aktywnych form integracji i pracy socjalnej, na szkolenia, doradztwo oraz rozwój partnerstwa i współpracy w regionie.

Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki

Celem Priorytetu VIII jest poprawa konkurencyjności regionu poprzez podniesienie poziomu adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw oraz wsparcie przedsiębiorstw (zwłaszcza małych i średnich)

w dostosowaniu się do potrzeb regionalnych strategii rozwoju. Cel ten jest realizowany przez pracodawców przechodzących procesy restrukturyzacji, organizowanie doradztwa i szkoleń ułatwiających podwyższanie lub zdobywanie nowych kwalifikacji wśród pracowników przedsiębiorstw, a także zwiększanie dostępności szkoleń e-learningowych i udziału osób z nich korzystających. Z możliwości podnoszenia kwalifikacji zawodowych mogą skorzystać dorosłe osoby pracujące, zainteresowane doskonaleniem bądź zmianą kwalifikacji zawodowych. W ramach Priory-

tetu finansowane jest również tworzenie i rozwój sieci wsparcia innowacji i transferu technologii pomiędzy przedsiębiorstwami a instytucjami badawczo-rozwojowymi, czy uczelniami, prowadzącymi do promowania i wykorzystywania osiągnięć naukowych w praktyce oraz wspieranie obszarów uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju gospodarczego regionu. Przewiduje się również dofinansowanie stypendiów dla najlepszych doktorantów studiujących na kierunkach wynikających z obszarów uznanych za szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju regionu.

Priorytet VIII	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika do osiągnięcia
Działanie 8.1	Liczba przedsiębiorstw, które zostaną objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych (projekty o charakterze regionalnym).	8181
	Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończą udział w projektach szkoleniowych.	17206
	Liczba podmiotów, którym udzielone zostanie wsparcia w zakresie skutecznego przewidywania i zarządzania zmianą.	29
	Liczba pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach, którzy zostaną objęci działaniami szybkiego reagowania.	1429
	Liczba partnerstw (sieci współpracy) zawiązanych na szczeblu lokalnym i regionalnym.	12
Działanie 8.2	Liczba osób, które ukończą udział w stażach lub szkoleniach praktycznych.	46
	Liczba osób, które objęte zostaną wsparciem w zakresie rozpoczynania własnej działalności gospodarczej typu spin off lub spin out.	85

Cele Priorytetu VIII

Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach

Priorytet IX wspiera regiony w zakresie podnoszenia jakości i poziomu wykształcenia społeczeństwa. Przewiduje się realizację tego celu poprzez wykonanie programów rozwojowych szkół obejmujących wyrównywanie dysproporcji edukacyjnych oraz poprawę efektywności nauczania kompetencji kluczowych. W ramach Priorytetu udzielane jest wsparcie na rzecz upowszechniania edukacji, przedszkolnej (szczególnie na obszarach wiejskich) oraz modernizacji kształcenia zawodowego i jego lepszego dostosowania do rynku pracy. Istotnym elementem Priorytetu jest doradztwo edukacyjno – zawodowe pozwalające na lepsze dostosowanie kształcenia do potrzeb regionalnych rynków pracy. Realizowane są także działania na rzecz upowszechniania szkolnych form kształcenia ustawicznego oraz kształ-

Priorytet IX	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika do osiągnięcia
Działanie 9.1	Liczba ośrodków wychowania przedszkolnego, które uzyskają wsparcie w ramach Działania	124
	Liczba szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych) prowadzących kształcenie ogólne, które zrealizują projekty rozwojowe	1731
Działanie 9.2	Liczba szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, które wdrożą programy rozwojowe	270
	Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które współpracowały z przedsiębiorstwami w zakresie wdrażania programów rozwojowych	202
Działanie 9.3	Liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lat, które uczestniczyć będzie w formalnym kształceniu ustawicznym	10502
Działanie 9.4	Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyć będzie w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach	8664

Cele Priorytetu IX

cenia nauczycieli i kadr systemu edukacji. W Priorytecie IX przewidziano formy wsparcia przyczyniające się do poprawy kondycji kapitału ludzkiego na wsi, odpowiadające specyfice obszarów wiejskich. Zgodnie z nią przewiduje się wsparcie w tworzeniu i podejmowaniu aktywności przez lokalne inicjatywy i pakiety na rzecz rozwiązywania problemów mieszkańców wsi.

***

W ramach projektów można skorzystać z usług doradczych i szkoleniowych. Wszyscy projektodawcy z terenu Lubelszczyzny, pragnący skorzystać ze wsparcia EFS mogą brać udział w szkoleniach organizowanych przez cztery Regionalne Ośrodki Europejskiego Funduszu Społecznego (Lublin, Biała Podlaska, Chełm i Zamość) w zakresie przygotowania projektów EFS. Ośrodki prowadzą punkty informacyjne dla projektodawców, w których konsultanci udzielają informacji i doradzają na temat wsparcia w ramach PO KL.

Departament Europejskiego Funduszu Społecznego UM WL prowadzi punkt informacyjny, który mieści się w Lublinie, przy ul. Czechowskiej 19 w pok. nr 1. Infolinia: 0 800-888-337. Nasz konsultant odpowiada na wszelkie pytania dotyczące Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Nasze dane teleadresowe znajdują Państwo również na stronie internetowej www.efs.lubelskie.pl.

Space

The instruments of financial support developed by the European Social Fund play a significant role in the prospect of global regional competition. The outcomes of particular activities must be publicized. The fact that Voivodship of Lubelskie, known in Poland as Województwo Lubelskie (Lubelskie for short), takes on the challenge by formulating a vision of modern development must be communicated within the Region as well as beyond.

The ongoing evolution of society and the **Space** surrounding it fosters the spirit of awakening and growth.

Those external partners who explore the Region of Lubelskie are increasingly willing to invest in the communes of the Region. The commonly felt revitalization proves that the best investment is that in the people of this Region.

Bold and talented entrepreneurs, music and comedy stars, artisans and artists, the theatre-minded youth and history lovers – these are but a few of the Region's pearls. In the broad and colourful **Space** extending from the Vistula to the Bug River subsequent generations are educated, teachers perfect their didactic tools, self-government officials develop administration standards, inhabitants of rural areas take various initiatives, and the unemployed set up their own businesses. The direction that the development strat-

egy of Lubelskie Region points to is clear and allows its towns and communes to streamline their efforts.

Only an internal conviction that a self-defined and unified region can be a serious partner for many places in Europe permits proper relations between the public and private sectors and social economy to develop.

Man shapes and moulds the space of human possibilities much the same as a sculptor working clay. Both elements make up an integral whole. The growth of human potential is not a single event. It can be likened to a creative process that accompanies a sculptor's work as it requires concentration, hard work and patience.

It is plainly impossible to mention all kinds of activities of the Region's inhabitants. The manifold support of the European Social Fund largely fosters these efforts to make the space become more beautiful every day. The social and economic landscape of the Region is made complete by various projects realized within individual priorities of the European Social Fund.

Evolution is an essential growth factor. A town, commune or region may not close itself to changes which occur locally, on a national basis or globally. Lubelskie, since the memorable July of 1980 and workers' protest actions in the 1980s, through the period of systemic reforms and new fully democratic self-government, has been set to develop. The governors of the Region have cherished the idea that a knowledge-based economy and globalization

are phenomena which require a broader knowledge, innovativeness and creativity. Just like any activity, this one has a specific subject, goal and method of implementation. The **Space** of human possibilities is being expanded through various projects realized with the ESF funding. Places that benefit from particular activities are the following: Bychawa, Biłgoraj, Garbów, Jastków, Krasnystaw, Niedrzwica Duża, Lublin, Łęczna, Łuków, Puławy, Janów Lubelski, Zamość, Biała Podlaska, Hrubieszów, etc. In fact, this list is even longer and more impressive. Individual activities constitute hard evidence that the change in **Space** and man is indeed taking place.

In 2009, the Voivodship performed 132 per cent of the plan, i.e. a total of 111 m zloty of the EU funds was spent. There's nothing to be ashamed of. On the contrary, we make an excellent use of the set tasks. Road-bridge infrastructure is being developed, sport and cultural facilities as well as the scientific-educational base. New ideas and methods are born which stimulates the growth of **Space** in the Region.

Reflection

Pictures of sun and green as well as incredible space full of interesting people – these elements constitute the essence of Lubelskie Region. The beauty of this land can

be admired in works of literature, painting and photography. These and other manifestations of human activity contribute to **Reflection** which encompasses the whole Region. By observing the wealth of cultural initiatives, the dynamism of local science, the natural environment and developing business activity, one can better understand the phenomenon of this Region.

What is the most interesting here is the unique character of places, traditional Polish cuisine, tranquillity and unspoilt nature. Those who have inhabited this area for years win the hearts of their guests with hospitality and prudence. In many towns, even the small ones, you may come across great and creative people. All these manifestations of the space of human potential are filled with **Reflection**.

The global tendency to live fast makes us want to be near places which inspire and help us to regain lost strength and motivation. Hence numerous tourists make their way to interesting spots of the Region, which allows them to unwind, discover authentic values of tradition and culture, experience something truly unforgettable.

The Region of Lubelskie combines harmony derived from nature along with a range of creative powers of its people. The panorama of the Region abounds in laughing university students, dancing and singing actors, expert artists, writers or culinary virtuosi.

The line of development for Lubelskie runs through the following areas: education, employment and social integration, making it easier for employees and businesses to adjust to the changes occurring in the economy and culture. The tasks that are the driving force of the changes include, among others, providing equal educational opportunities, building efficient public administration of all tiers and promotion of public health.

One of the key factors affecting the development of the Region is expansion of human resources in rural areas. Many people are keen to make sure that this external support finds its way to these places. The country dwellers make good pupils and they eagerly take part in training courses, workshops and festivals. They make an effort to form groups with a view to deal with local issues.

It is pleasurable and rewarding to watch happy preschool and school children who use colourful teaching aids and learn foreign languages in creative and novel ways. Preschool clubs, which appear in rural areas along with extra-curricular activities in schools, are meant to decrease educational diversification. The money from the European Social Found is being used to even out differences in access to

preschool education. This vital support is being used to create preschool education centres in areas of poor access to preschool education. Existing preschools will be catered for as well, thanks to additional recruitment and employment of specially trained staff.

In focus are development programmes for schools and educational facilities which follow comprehensive syllabuses oriented towards provision of equal educational chances and reducing differences in students' academic achievement. The quality of teaching is also one of the priorities, and in order to improve it the support covers: additional compensatory classes and specialized ones intended to even out educational disproportions during the process of teaching. Thanks to the support of the ESF many educational establishments offer specialist advice as well as psychological and pedagogical assistance for pupils with learning difficulties or those who are likely to drop out for other reasons (i.e. supporting students from rural areas, physically disabled students, combating drug abuse and social pathologies, implementing preventive programmes). In this way the money invested in extra-curricular activities brings genuine benefits.

Inspired by local needs, the projects under way prove that the funds spent do not only develop the human potential of Lubelskie Region, but also add a new quality to communication among smaller towns, communes and larger towns.

Research into science, humanistic, social, legal, medical, earth as well as other sub-

jects provides a reflection that science is a major asset of the Region. Various colleges and other educational facilities carry out numerous innovative projects.

Many areas of social and economic life need support; hence the new projects realized in Lubelskie make it easier for workers and businesses to adjust to changes taking place in different sectors of the market. The Region already has a sizeable group of entrepreneurs who have benefited from the support of the European Social Fund.

If we pause for a **Reflection** on standards and rules of conduct that facilitate the growth of the Region, we notice a change in the attitude of the authorities and the public. Such positive results cannot be achieved without a modification of attitudes which determine action. This is why training courses aimed at raising employees' and employers' qualifications are crucial. Activities such as learning languages, acquiring computer skills or work safety and hygiene workshops at the workplace help adults change their job or find an occupation after a longer break.

Positive attitudes as well as agreement contribute to development and innovation. Academic centres in Lubelskie form a breeding ground for young talents as well as an area of knowledge transfer to business enterprises.

Reflection present in many areas of science sets the tone of discussion and is helpful in finding solutions to priority issues of the Region. The Council for Innovation, operating within the Marshall's

Office of the Lubelskie Voivodship since 2009, supports the creation and implementation of activities aiming at tightening of cooperation between science, business and local government. This initiative helps to better manage the resources allocated to the reinforcement of employment and self-employment mechanisms, and is conducive to more efficient social integration.

A **Reflection** on market shaping points to self-employment. This form of occupational activity, already taken up by many formerly unemployed persons, has been extremely popular. Nearly in every town there are those who have profited from the EU subsidizing and set up their own business. New tailor shops have sprung up, as well as hairdressing parlours, car repair workshops, sound system technicians, photographic studios, etc. Self-employment is an instrument which activates the market and contributes to its faster growth. Encouraged by the example of already established businesses, more and more individuals are getting over their reluctance and with EU funding are venturing into the world of business

A **Reflection** on self-employment and other different forms of economic activity leads to the conclusion that both men and women are eager to fulfil themselves in business. Women's activity is particularly welcome. Many businesses run by women are excellent examples of potential development and managerial skills.

It is difficult to build a market of local entrepreneurs without collaboration with

the local and regional authorities. Units of local self-government are pressurized to introduce better management methods. In this respect, local authorities can expect support of the ESF. The Fund helps to build efficient and effective public administration at all levels. Training courses, seminars and conferences for administration workers help to streamline customer service in bodies of public administration.

Vision

What do we want to show? Who are we? Who do we want to become? Addressing these questions helps to create a **Vision** of

space in which the human capital of Lubelskie can develop. Since the 1920s, when Poland regained her independence, the Region has had a unique position in the history of Poland. Lubelskie is perceived as the cradle of Polish language, culture and science. The map of this part of the country shows many spots where one can encounter traces of Poland awakening to independence after years of slavery. Since 1918 the Catholic University of Lublin has been educating generations of young Poles. In the Communist era, the University was treated by many historians and politicians as a sanctuary of free thought and patriotism. Nowadays this and other universities are forging a society of the "new" as well as "third" age, which is aware of its rights and duties.

Lublin is a strong academic centre. Until recently, two universities existed in the centre of the Region: John Paul II Catholic University of Lublin and Maria Skłodowska-Curie. No other city in Poland had two universities at the same time for a period of sixty years. Today two more have joined, namely the University of Life Sciences and Medical University. Their graduates, just like their colleagues from the University

of Technology and many other private colleges, are the future of Lubelskie. The activity of colleges in Chełm, Zamość, Biała Podlaska and Dęblin gives birth to well-trained specialists who are likely to find employment in many areas of the market. Thanks to this capital the Region is perceived as a very attractive place for all sorts of economic investments and enterprises.

Vision is a certain philosophy. Its vital element is a strategy, or in other words, a way to realize the set goals. The tasks of human capital development are realized by the ESF through, among others, vocational activation, development of potential of enterprises and their workers, and increasing society's level of education. Another important issue relates to systematic reduction of social exclusion and activities aiming at improvement of effective management mechanisms in public administration. The support given to particular people can be broken into: employment, education, social inclusion and adjustment of employees and businesses to new demands of the economy. Education and requalification of countryside inhabitants is a priority too. On a broader plane, activities focus on building a partner state.

The **Vision** of the future is deeply embedded in the development of Lubelskie. Both individuals and whole groups are making a common effort to decrease inequality between rural and urban areas. Without a **Vision**, which links individual potentials of the Lubelskie Region, a fast and visible development would not be

possible. This process depends largely on the citizens themselves and local authorities; hence, it is so important to improve internal communication and cooperation standards among communes. Fuelled by the powers of identity and internal integration, the Region gains new quality. Day by day, the **Vision** becomes a real space which we build thanks to the solid support of the European Union funds.

We have come a long way. For the past twenty years we have been changing our towns, cities, counties as well as ourselves. We fulfil the goals set out in the **Vision** and we notice distinct changes. Living here is better now. An increasing number of newcomers to the Region choose it for their place of personal development and residence. As in the past, now one can recall at least several dozen of names associated with the world of arts, literature, film, science, religion or sport, whose lives are connected with Lubelskie. One can even recall two Polish kings who exerted an influence on the history or the nation: Kazimierz Wielki and Władysław Jagiełło.

The **Vision** of the Region is also associated with such prominent figures as: Jan Długosz, Jan Kochanowski, Józef Ignacy Kraszewski, Józef Czechowicz, Franciszka Arnsztajnowa, Aleksander Zelwerowicz, Henryk Wieniawski, Wincenty Pol, Bolesław Prus, Maria Skłodowska-Curie, Cardinal Stefan Wyszyński, John Paul II or Edward Hartwig. Historical symbolism adds impact to every message, pointing to tradition and permanence of human relations, which have long shaped this

Region. The contemporary figures play a significant role for the growth of Lubelskie. Among others, these are: Stanisław Mikulski, Jacek Bąk, Krzysztof Cugowski, the singers Urszula and Beata Kozidrak, Maciej Zień, Janusz Józefowicz, Lublin Federation of Bards, Jan Machulski, Zbigniew Hołdys, Ani Mru Mru Group and Dorota Gardias. All of them trace their origins to the Region or emphasise their strong connections with this land. They are ambassadors for the Region - known faces having a great impact on its identity.

Lubelskie is home to thousands of very active artists, culture activists, entrepreneurs, journalists, social activists, physicians, scientists, farmers or hobbyists. They also realize the **Vision** of development. The Region is also home to numerous people who raise the human capital daily by doing ordinary work. It would be impossible to name them all, but they are worth knowing, so just look around and meet them.

Without a **Vision** and defined identity one cannot send a coherent message: what and for whom is this Region? Therefore, different units are working on the strategy of the Lubelskie brand. As any territorial brand, this one has its identity, character and distinguishing features. One intention contained in the **Vision** of brand communication is the message that Lubelskie is an eco-positive space. In this on-going process, as the authors of the new **Vision** believe, the recipients should be persuaded that the image of a region famous for its clean air and well

protected environment is consistent with its lines of development.

Proper management of the ESF financial resources leads to well oriented growth and convergence of living standards within the EU. Lubelskie, with confidence and determination, is using this time to improve and flourish in many areas of social life.

Look

A new look at the ways of managing the human, ecological and cultural potentials influences the way the small homelands are perceived. An attempt at a more precise formulation of the main features, identity and character of Lubelskie, makes it possible to present its unique nature in the future perspective. Through efficient communication, this new **Look** convinces people that they live in a beautiful and interesting place.

While travelling the land from the Vistula as far as the Bug River, one can feel the kind and hospitable atmosphere. We promote a new way of thinking about Lubelskie among visitors to the Region, even those visiting this land very rarely. A penetrating look into it allows us to notice and appreciate not only the environmental assets, but also the existing tourist infrastructure and new agro-tourist farms. What makes tourists, investors and businesses come here and take a different **Look** at this Region? Many answers suggest that people look for spots of recreation, or an opportunity to find a second home and the cradle of tradition, but the answers also express the need of professional advice on health and nutrition.

Any successful initiative demands a proper analysis of the target group to which it is addressed. Therefore it is vital to observe trends and define expectations.

Monitoring and research into the internal and external environments of the Region of Lubelskie permits rational spending of the resources obtained. Many undertakings of the cities, communes, organizations and companies sum up as a mission which has one objective – the creation of a different **Look** at Lubelskie Region. The ESF is a catalyst of the changes aiming at better use of the potential of the Region. Rational spending of the ESF resources contributes to gradual growth. The European Social Fund constitutes the most important financial instrument of social policy of the EU. Its goal is to support various projects connected with the social aspect of integration through distribution of funds intended to adjust the economies of the member states. The ESF subsidises activities whose aim is to solve major social problems such as discrimination, unemployment of inequality in the labour market. Thanks to ESF subsidies a system of lifelong education is being developed and information society is being built. The ESF allocates its resources to vocational training programmes for women and vocational programmes of inclusion for the disabled. Such assistance is done through various activities, such as training courses aiming at development of vocational skills, improvement of education systems and their adaptation to the current demands of the labour market. The development of the social potential is achieved done by educating and preparing professionals, experts and didactic personnel.

The European Social Fund also supports institutions and career consultancy firms as well as employment agencies.

The new **Look** at the human potential promotes the creation of new technologies, innovation and scientific research. The use of structural funds in the member states is conducted on the basis of National Development Plan and the resultant operation programmes. The Plan is a comprehensive document which determines the socio-economic strategies for Poland. It formulates the goals and describes the strategies aimed at achieving social, economic and spatial cohesion with other countries and regions of the European Community.

Since Poland joined the European Union, Lubelskie has been developing with increasing dynamism. Inhabitants have gained a new look at the growth of the Region. Local communities are taking up numerous initiatives that are noticeable not only locally and at the regional level but they are acknowledged nationally and elsewhere in Europe.

An appropriate **Look** at the human potential of Lubelskie can be achieved only by making an effort to explore this area. Being aware of the fact that economic development forces people to continuously master their skills, individuals of all ages focus on obtaining additional qualifications and self-education. Undoubtedly, it can be assumed that the phrase “The human being – the best investment” reflects the principal message of the European Social Fund. The effort brings permanent

---

benefits. People are the best investment in here. Day by day, Lubelskie is becoming a reliable partner to other places in Europe. At present, major companies, such as Bogdanka Coal Mine plc, the nitrogen plant in Puławy, Mostostal Puławy plc, LUBELLA Ltd, S.K.A, Solidarność Confectioners, or Black Red White plc, are calling for a new **Look** at the Region. The international community knows the results of the research carried out by the State Veterinary Institute, established in 1945 as an R&D facility under the supervision of the Ministry of Agriculture. Lubelskie has superb promoters, namely SPR Lublin (women’s handball), football clubs (Motor Lublin and Górnik Łęczna), and many others. The Lubelskie Region is extremely important on the map of Poland. The number of completed investments and projects grows yearly. Many organizations functioning in this area are focused on socio-economic growth and look forward to a chance to develop in this market. Among others, these establishments include: training institutions, entrepreneurs, institutions within the world of business, NGOs, educational facilities and other external entities.

Other regions are looking up to us astonished, due to the amazing speed at which we are transforming Lubelskie. We are successful also due to the fact, that we closely observe others and attempt not to repeat their mistakes. We represent a self-defined and tradition-shaped region which is evolving and transforming. An honest assessment of the projects’ outcome proves

---

that there is a need for greater involvement in promotional activities.

We notice a peculiar **Look** at the improvement of access to the labour market for persons threatened by social exclusion. The social economy sector which provides an opportunity for fast development is being strengthened in stages. The notion of social economy is very broad. One can speak of a social enterprise if its goals are mainly social. Basically, profits are invested in those objectives or in the community, but not in multiplying the income of the shareholders or the owners.

Forecasting economic changes is a unique task. Of note are the activities of the Marshall’s Office of Lubelskie Voivodship, which is implementing a systemic project called “Research and analyses of the economic potential of the Region in the context of strategic areas of the Voivodship’s development.” The project concerns development of workers and companies in the Region. Its implementation has been handed over to the Department of Economy and Innovation. The general goal of the project is to launch the system of forecasting and managing the economic change in the Region. The project involves research and analyses of the regional economy as well as promotion of its results. This activity reinforces beneficial processes that are now occurring in the Lubelskie Region in terms of proper understanding and supporting the innovativeness of businesses.

The new **Look** has led to revitalization of the college sector and provided grants

---

for PhD students. The Board of Lubelskie Voivodship has invited the public to apply for a grant under the systemic project called “Research grants for PhD students.” The project was implemented through activities related to “knowledge transfer”. The projected direction was the establishment, development and update of the Regional Innovation Strategies under the Human Capital Operational Programme for 2007-2013, co-financed from the resources of the ESF. Many young scientists received financial support which enabled them to continue their education.

Years of communist socio-economic vegetation left us with a long list of needs. For the last twenty years rural and municipal governments have been trying to satisfy those needs. For the last 10 years same effort has been made by the regional government. The Marshall’s Office has also implemented a systemic project entitled “Lubelskie programme of scholarship support to the ablest students”. This activity was intended to even out educational opportunities and provision of high quality services in the educational system. The target group included 320 students of lower and higher secondary schools of the Lubelskie Region. The initiative was assumed to give assistance to particularly gifted students, whose economic situation impedes them in acquiring education, especially in Mathematics, Natural Sciences and Technology.

Flourishing

When travelling across the Voivodship, from the Vistula River across Polesie, from Roztocze to the Bug River, we encounter young society as well as the strong environmental and farming potential of the Region of Lubelskie. An attractive location near international east-west routes and a lack of natural internal barriers make us **Flourishing**. Day by day, we change our Region.

The basis of systematic growth is good governance. Social dialogue is **Flourishing**. The Voivodship Labour Office in Lublin performs function of the 2nd level Intermediate Body (IB2) for all Measures included in the priorities "The Labour market open for all" and "Promotion of social integration" HC OP.

The VLO supervises such activities as improving access to employment and supporting vocational activity in the Region. These activities are fully realized through projects whose priority is to assist the unemployed. The areas of help assistance envisaged in these Measures require a good assessment and special initiatives so that **Flourishing** and realization of particular visions is possible. Financial assistance is used for identification of the needs of the unemployed, organizing training courses and workshops on job seeking techniques and acquisition of key competences. The support also covers the processing and

distribution of information about jobs offered, training courses, vocational practice and other services.

The **Flourishing** of the labour market is a long-awaited process, hence, so many organizations are involved in its development. This activity, like many others operations, requires time and determination, but everyone realizes that this is our time to even out the level of overall development with other regions of Europe. The common success will be shared by all inhabitants of Lubelskie.

Following our accession to the European Union the competitiveness of Poland and Polish regional brands have changed. With a view to promoting a new face of Lubelskie we need to concentrate on tourism, investments and educational opportunities as well as the trans-border policy. Imposing order on actions strengthening our brand will, in the long run, consolidate the positive image of Poland as a country. Following Poland fully opening to the EU products and now having better access to information, regional manufacturers need to consider the fact that their customers are becoming more choosy and demanding. Western European countries consumers have a different lifestyle to ours, especially in terms of spending free time. Although citizens of those countries like spending their leisure in shopping centres, they go there with families on Sundays less often. We can hypothesize that our society will eagerly take the opportunity to go on a weekend trip to the Region.

Lubelskie still possesses resources that

are attractive for Europeans, namely our cultural resources, our musical and handicraft talents, our cuisine and spotless nature. Which brands of the Region have a chance to become known in the EU? The answer is short – those which have already started thinking about the future and EU customers.

Discovery

The many false impressions of the Lubelskie Voivodship are disproved by those who decide to settle here, get educated, develop professionally or invest. The varied cultural offer, positive qualities of character commonly attributed to the "people from the East", and growth of self-employment in the area of agro-tourism and eco-tourism attract numerous tourists, photographers, ornithologists, botanists, zoologists and groups on educational trips. The Region is attractive for hiking, biking and horse riding. It is a good destination for general recreation.

The identity of any region depends on its history, the people's bonds with the land, events of the past and the qualities attributed to the inhabitants, their behaviours and mentality. The image of a region may build upon tradition and history, but it can make reference to benefits and promises of emotional nature. The element which is crucial in the **Discovery** and discovery of a given place is undoubtedly the human being. It is the people who help to discover Lubelskie through various forms of activity, such as culture, science, self-governance, tourism, investments, exports and international relations.

The dominant role in the geopolitical structure of the Region is played by City of Lublin. Its key partners in many areas have been, among others, Biała Podlaska, Chełm, Zamość, Puławy, Janów Lubelski,

Kraśnik, Tomaszów Lubelski, Łuków and Ryki. The Lubelskie Voivodship, thanks to a favourable climate and highly productive soil, is the leader of agricultural production. It also has the highest number of households producing ecological food and offering agro-tourism. The top priority of the development strategy for the Lubelskie Region in the years 2006-2020 is "to attain sustainable and balanced socioeconomic growth of the Lubelskie Region by increasing its competitiveness and optimal use of its internal development potential." The intermediate goals of development are: increase in the competitiveness of the regional economy and the ability to create jobs, development of a modern society and human resources adapted to the demands of a knowledge based economy. Improved attractiveness and territorial coherence of the Region as well as better inter-regional cooperation impact the effectiveness of the development strategy of the Voivodship.

The mission of the Region spelled out in the Development Strategy for the Lubelskie Voivodship is "activation of multidirectional development processes in the Region which will permit sustainable growth of the Region, contributing to the quality of life and well-being of its inhabitants."

While discovering the Region one can encounter many objects, attractive both in terms of tourism and history: Museum in Kozłówka, the Lublin Castle, the Old Town in Zamość, etc. The Region is home to at least a dozen high-profile cultural events: Dwa Brzegi Festival in Kazimierz Dolny

and Janowiec, the auction of Arab horses in Janów Podlaski, Christian Religions Congress at the Catholic University of Lublin, Jagiellonian Fair in Lublin, etc.

The possibility to use the borderland for joint projects realized with Ukraine and Belarus in the Trans-Border Protected Areas allows for a common international policy. Hospitality and warmth adds to attractive climate of the Region. Grass-roots initiatives consolidating social integration at the commune level build the cultural and tourist potential. Numerous natural attractions and places of cultural heritage, vibrant local folklore and rich multi-cultural historical traditions are excellent assets of Lubelskie. Therefore, being neighbours with Lithuania, Belarus and Ukraine is not without impact.

For years, the Region has hosted events that aimed to promote folk art and handicraft, regional food and attractions linked with the history of places. The Open-Air Village Museum in Lublin offers many regular cultural events to attract tourists from all over the country. Its staple events include: the annual harvest celebration, bread festival or a horse market. In many places in the Region, one can listen to folk music performed by thriving bands. Each group uniquely re-enacts and conveys a bit of tradition and history. Such pearls of the Region's heritage help to **Discover** partnership relations and possible activities to benefit our homeland. Artistic plein-air workshops help to merge the beauty of human creativity with the artistry of the unspoilt and graceful nature.

Lubelskie is home to attractive health resorts. Places like Nałęczów, Krasnobród or Horyniec contribute to the socioeconomic mobilization of the Region.

The Region has excellent assets for tourism development. Activities in this area are coordinated and stimulated by the Marshall's Office of Lubelskie Voivodship, Lublin Tourism Organisation and Lublin Union of Agro-tourism Associations. The biggest clusters of agro-tourist farms are located in the most attractive tourist areas.

We **Discover** that the creation of suitable conditions for recreation in a clean natural environment is often mentioned as a major factor for locating investments. Investing in tourism can bring tangible benefits not only in terms of economic growth, but it may also become a key factor, stimulating growth in other sectors.

The countryside of the Region and its ecotourism, agro-tourist activity and the production of organic food all create opportunities for promotion. It is a crucial potential of Lubelskie and it should become a significant factor creating interest in the Region on many different levels.

These potentials form the basis of the 'Ekopolis 2020' promotion strategy of the Lubelskie Region. Quite apart from other valuable initiatives, this project focuses on the development of rural areas potential. This green painting has some spare canvas for new technologies and innovative economy. Such institutions as Puławy Veterinary Institute, the Puławy nitrogen plant, Lubelski Węgiel Bogdanka plc, Soliarność Confectioners company, Mos-

tostal Puławy plc and others successfully create a favourable climate for development of the human capital of Lubelskie.

The promotion of social integration is vital in discovering the Region. Such encouragement of active integration can be seen in the activity of Social Welfare Centres. Funds are intended for supporting the ability to take up employment by providing social employment, training courses and in-house training in job re-integration as well as services of educational, health and social character. In this respect, the assistance is also supposed to back up new forms of individual and environmental support, in particular active integration and social work in the Region, including increasing the number of social assistance services workers.

These activities are realized by Social Welfare Centres as systemic projects. The supported individuals include: the unemployed who benefit from social welfare and are remaining in the age of professional activity, in particular persons belonging to one or many target groups; persons released from prison or other correctional facility, homeless; disabled (also mentally). The aid is also provided to alcohol or other drug addicts who are undergoing treatment or are within a year after the treatment is over. An important group within the Measure includes Social Welfare Centres and their workers as well as young people in the ages between 15 and 25 who are threatened by social exclusion, and other units of assistance and social integration.

A large group of those in need receive material and spiritual support in social clubs, on an ad-hoc or long-term basis. For many, such clubs are often the only places to be taken care of, given food and to be offered help in search for purpose of life. The clubs also offer psychological and legal advice. Vocational workshops are helpful in gaining social competences.

In one such club in Jastków, a group of children spend their time together during afternoons. They can do their homework, play and have a meal. They are also provided with pedagogic and psychological care. These young inhabitants of the Region together with their guardian win our sympathy with their courtesy and kindness. In places like this, one has an irresistible feeling that solid structures of a partnership society can be built as a result of support given to initiatives of local self-governments.

The issue of modelling and changing groups of individuals threatened by social exclusion is remarkably extensive. In addition, the knowledge of possible situations is broad. An analysis of experimental research done through constant influence leading to a change in subjects' attitudes permits a conclusion that in majority of cases the resultant changes were insignificant, mainly in the intensity of a given attitude. The characteristics of the message sender have a significant impact on the effectiveness of this message; therefore, the training process of social workers must be carefully designed. Likewise, the properties of the message have an impact on the

expected changes in attitudes. People's mindset is explicitly connected with their perception of the external world and information received from the community in which they happen to live.

The situation of people threatened by social exclusion results from lack of certain skills and attitudes, which in turn follows from insufficient social competences. Persons threatened by social exclusion, who benefit from aid provided by Municipal Family Support Centres, prefer occupational activation facilities, vocational courses, psychological care and therapeutic workshops. High in demand is also mentioned access to the Internet or tourist/educational trips out of town, at least four times a year. This is why the support of the ESF is essential for activities of this kind.

The staff who are directly involved with the social welfare sector are expected to be highly trained. Each new activity is performed on the basis of a project, which assumes raise of personnel's qualifications. This initiative includes support for training courses and specialist advice for the personnel of welfare institutions operating in the Region and directly linked with the needs and specific character of the undertaken tasks.

Specific activities are performed by Regional Centres of Social Policy in systemic projects. These activities cover the workers of RCSP, the personnel and voluntary workers of Social Welfare Centres and District Family Support Centres, also the staff and voluntary workers of other organizational units of social welfare, as

well as assistance and social integration institutions.

Other projects in vocational and social activation of those in danger of social exclusion are intended to support the creation and functioning of social integration facilities, such as social integration centres and clubs, entities promoting social and vocational activation. These seemingly complex mechanisms allow to act strategically. Financial resources are provided for training courses and workshops intended to acquire, raise or change qualifications and vocational competences, organize apprenticeship and subsidized employment of individuals in danger of social exclusion in NGO's and social cooperatives, linked with classes in vocational and social reintegration.

Psychological, psychosocial and vocational counselling are major factors in occupational and social activation as they target those in danger of social exclusion and their environment. These people have to take necessary steps, such as developing social skills and competences, in order to return to the labour market. The support is provided to the long-term unemployed, disabled (physically and mentally), individuals returning to the labour market after child-care and maternity leaves, persons of 50+, 15 to 25-year-olds in danger of social exclusion (except for those receiving support at the national level under systemic projects realized by Voluntary Labour Corps), homeless, refugees, ethnic and national minorities, and people addicted to alcohol.

The Lubelskie Region is a pioneer of many interesting solutions including, among others, a project entitled "OPPORTUNITY – vocational activation of the difficult youth in Lublin". The concept is co-financed with the ESF resources within the scope of partnership between POSTIS Society, Regional Court and the Town Hall of Lublin. An important goal of the project was to prepare the maladjusted youth for entering the labour market. The project targeted Lublin's minors detained in probation centres of the Lublin District Court. The goals of the project were attained through development of individual potential, improving social skills, determining job aptitude, possibilities and ambitions. It was taught during courses with elements of rehabilitation and education as well as psychological and vocational counselling. The project was supported by two programmes, one including rehabilitation activities with elements of social skills training, and the second one including vocational counselling to cater for the needs of the above-mentioned maladjusted age group. The centres involved in the project operated in compliance with the Directive of the Ministry of Justice of 5 Oct 2001 (Journal of Laws, No 120, position 1294, Act on probation centres), additionally shaping pro-social attitudes in minors, who are expected to navigate through the labour market in the future.

Examples of social and vocational integration can be directly observed in many places in the Lubelskie Region. A club for the disabled with Down Syndrome has

an integrating and stimulating function. The boys supported in the programme, make meals for schoolchildren. In this way the participants can perform work which brings them satisfaction.

Social integration of the inhabitants of Lubelskie is clear and requires no comment. The support of particular initiatives gives a chance for society to develop its true partner relations. The activities which await funding are progressing equally well, yet the ESF support can improve the results even more. The positive integrating character of many undertakings is influenced, among others, by famous florists from Garbów, Youth Theatre from Milanów, the brass band from Niedrzwica or an artist burning her pictures into wood. Therefore, events such as the Para Olympics held in Łęczna help to integrate society and produce phenomenal results, not only in sports.

Evolution

For a few years, thanks to the support of the European Social Fund, Regional Operational Programme and Programme for Development of Rural Areas, we have started a number of projects that stimulate human potential and the space of the Lubelskie Voivodship. In terms of good models, we have lots to be proud of. A variety of interesting activities have produced superb results. We now are able and willing to show the human capital developing in space: ranging from minor initiatives and ordinary places in the Region to big events in large agglomerations. This **Evolutionary** character of activities makes it possible to enhance the biggest assets of the people and space of Lubelskie. We are gaining the local community's acceptance for the realization of a system for visual identification of Lubelskie, its strategy of identity and promotion as well as other activities promoting the offer of the European Social Fund.

The dominant asset of the Lubelskie Region is its labour market which is open to everybody. Broadening the scope of Active Policy for Labour Market, raising employment level among young people and decreasing unemployment among those in difficult situation in terms of work (women, the long-term unemployed, disabled, and unemployed people who live in the country) represent tasks, the long-lasting results of which are noticeable in the Region. Through these and other actions we build

identity and sense of joint responsibility for the growth of the Lubelskie Region.

The support for the development of vocational qualifications and counselling for enterprises is granted for general and specialist training and also counselling connected with training of both the management and general staff of enterprises, counselling for micro, small and medium-sized businesses, including self-employed individuals. The training courses are addressed to working persons of low qualifications, or other adult workers.

In the Measure supporting adaptation and modernization processes in the Region, funding is intended for assistance in the creation of local partnerships with the participation of enterprises, trade unions, units of self-government, job centres and other environments aiming to develop and implement strategies of anticipation and administration of economic changes at the local and voivodship levels. The Region's developmental dynamism causes us to give in to evolution not fully consciously. It is hard to describe all the changes occurring in Lubelskie, yet we feel the space around us changing, just as we are.

Evolution in the area of human capital permits a guess that we are headed for a well-deserved success. The essential direction of evolution is development of education and competences in regions. Provision of equal educational opportunities and assuring high quality of educational services are the major objectives. It would be hard to imagine the development of human potential without an efficient educational structure.

Evolution of skills and the functioning of human potential in the Lubelskie Region

provides an opportunity to make vocational training more attractive and of higher quality. Such an evolution serves as an objective of the Measure related to a diagnosis of educational needs in the area of vocational training according to local and regional labour market requirements. The support covers development programmes for schools and educational facilities set to even out differences in students' achievements during the educational process, and also improving the quality of this process. The financial assistance is provided for extra compensatory and specialist classes, counselling and pedagogic and psychological care for students with learning difficulties or threatened by early dropping out of the educational system. The system represents a vital element of the economy. Therefore, dialogue with the business sector is so desirable as it enables the curriculum to be shaped accordingly to the demands of the market.

Evolution of the labour market has led to a situation in which an experienced, competent and loyal worker is appreciated. Employers have learnt to fully utilize the knowledge and skills of workers at the age 50+, who can well manage their work, even through difficult situations.

Watching the students of the Third Age University, one is overwhelmed by impression that the members of this academic community understand the rules of market **Evolution** perfectly. The lifelong learning process allows for greater dynamism in the reform of the labour market, as well as best spending of EU resources. In this way, the human and the space of Lubelskie develop.

With a budget of 11.4 billion euros, the Human Capital Operational Programme (HC OP) is the largest EU programme ever, co-financed by the European Social Fund. To be realized in the years 2007-2013, the programme focuses on employment and quality improvement of human capital with regard to improving economic competitiveness. The programme's activities, targeting individuals, are intended to complement the measures envisaged by Regional Operational Programmes. They are, among others, linked with innovation and entrepreneurship, economic infrastructure, transport, environment, culture and inter-regional cooperation.

The Region of Lubelskie has acquired over 511 m euros (nearly 2 billion zloty) for investment in Human Capital. Locally, these resources are intended to support persons and social groups, while the resources in the central component are intended mainly to support structures and systems.

Our voivodship ranks fifth in terms of resources granted for HC OP. Yet we rank second if we calculate the received amount on per capita basis. It is nearly 234 euros per person until 2013. The Marshall's Of-

ice of Lubelskie Voivodship acts as an Intermediate Body (IB) in the implementation of HC OP. It means that the Office coordinates and is responsible for the implementation of the regional component of the Programme in Lubelskie. In 2007-2009 almost 50 thousand inhabitants of the Region benefitted from HC OP training courses and post-graduate studies. As of the end of 2009, over 800 projects were being realized in Lubelskie.

HC OP consists of ten Priorities, the first five being implemented by governmental agencies, while the next four are to be implemented by local governments. Priority X Technical Assistance aims to provide proper administration, implementation and promotion of the European Social Fund. The Regional Labour Office in Lublin will implement Priorities VI and VII, while Priorities VIII and IX will be implemented by the Marshall's Office.

Priority VI

The labour market open for all

Priority VI envisages measures which aim to activate the unemployed and occupationally passive. These activities target mainly groups being in the worst situation in the labour market. The activities are

realized by: raising vocational potential, developing and acquiring new qualifications and work experience. This is achieved by various means such as training courses, apprenticeship, counseling, as well as supporting and promoting entrepreneurship and self-employment. Local initiatives which aim to activate people who do not work, in particular those living in rural areas, are promoted. Another important element is the enhancement and development of the potential of job market institutions operating in the Region. This element is attained by improving service quality and access to provided services, especially in the area of job mediation and counseling, linked directly with the range of tasks these institutions perform.

Priority VII

Promoting of social integration

Priority VII focuses on actions that combat social exclusion and assure equal access to employment for persons and social groups which are discriminated against on the job market. This is done through promotion of active integration, as well as support of employment in the sector of social economy by providing job opportunities to those in

Priority VII	Implementation indicator	Figure to be reached
Measure 7.1	Number of social assistance institutions' clients, who have completed participation in projects concerning active integration, including persons from rural areas.	61514
	Number of social assistance and social integration institutions' employees (directly working on active integration), who upgraded their qualifications in extracurricular forms due to ESF support.	1402
	Number of social assistance institutions' clients covered by social contracts under the projects.	41010
Measure 7.2	Number of persons threatened by social exclusion, who have completed participation in projects.	13865
	Number of institutions supporting social economy, which received assistance under the Priority.	3
	Number of social economy initiatives supported by ESF.	26
	Number of persons who obtained support within social economy institutions.	2116
Measure 7.3	Number of projects supporting development of initiatives for activation and integration of local communities.	159

Objectives of Priority VII

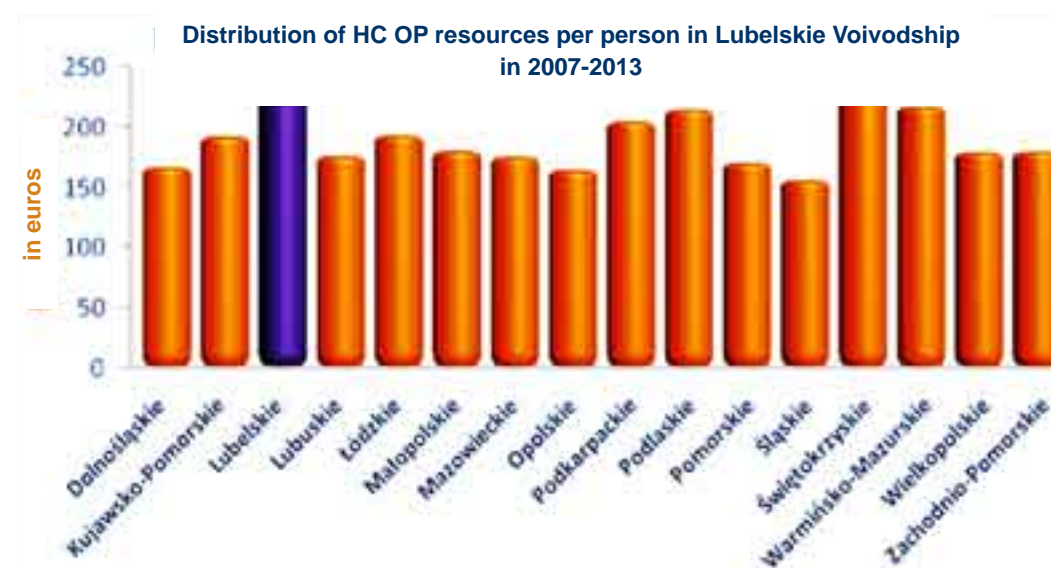
danger of social exclusion (e.g. disabled, homeless, long-time unemployed). The support offered by this Priority is addressed to those who are occupationally passive and use social help, but wish to be employed. Through a number of stimulating and supporting activities such people can reintegrate both socially, and vocationally. This support is also intended for initiatives that activate and integrate local communities, and thus contribute to the development strategy of human capital in rural areas. In order to provide necessary potential to

realize these activities, supporting agencies can use the resources intended to promote active forms of integration and social work, as well as the resources for training, counseling and development of partnership and cooperation in the Region.

Priority VIII

Regional human resources for the economy

The aim of Priority VIII is to improve the competitiveness of the Lubelskie Region by raising the level of adaptability of workers and companies, and by supporting businesses (especially small and medium-sized) in their adjustment to the demands of regional development strategies. This objective is realized by employers undergoing restructuring, by counseling and training which facilitate improvement or acquisition of new qualifications among employees, and by improving access to e-learning. Such opportunities can be used by working adults and those interested in raising or changing their job qualifications. The Priority also offers financing to new technologies which are introduced and/or transferred between enterprises and R&D

Priority VI	Implementation indicator	Indicator value to be reached
Measure 6.1	Number of people who completed participation in projects implemented under the Measure.	65311
	Number of key employees of the National Labour Services who completed participation in trainings implemented in the non-school system, significant from the point of view of the regional labour market (total/f/m).	416
	Number of people who received the resources to take up businesses (total/f/m).	5657
Measure 6.2	Number of people to participate in projects realized under the Measure.	14337
	Number of people who received the resources to take up businesses (total/f/m).	2829
Measure 6.3	Number of projects supporting the development of local initiatives.	43
	Number of people who completed participation in projects implemented under the Measure.	1073

Objectives of Priority VI

Priority VIII	Implementation indicator	Indicator value to be reached
Measure 8.1	Number of companies covered by support under training programmes (regional projects).	8181
	Number of adult working persons, who have taken part in training programmes,	17206
	Number of entities granted assistance in the field of effective anticipation and management of change.	29
	Number of employees threatened with negative results of restructuring processes in enterprises, who were covered by rapid-response measures.	1429
	Number of partnerships (cooperation networks) established on local and regional level.	12
Measure 8.2	Number of persons who completed participation in their internships or practical training.	46
	Number of persons covered by support in scope of launching own economic activity of <i>spin off</i> or <i>spin out</i> category.	85

Objectives of Priority VIII

institutions or colleges. All of it contributes to the promotion and implementation of scientific achievements as well as support to the regions regarded as vital in terms of the economy of the Region. Grants are also available for the ablest doctoral students who deal with areas regarded especially important for the growth of the Region.

**Priority IX
Development of education
and competencies in the regions**

Priority IX supports regions in the area of raising the quality and level of education of the public. This objective is achieved by the implementation of school develop-

ment programmes which even out educational differences and improve the effectiveness of key competence teaching. This Priority supports development of school education, pre-school care (especially in rural areas) and modernization and better adjustment of vocational training. Notably, this Priority includes educational-vocational counseling, which makes it possible to better adjust education to the demands of regional labour markets. In addition, activities fostering school forms of lifelong learning are realized as well as those which support the education of teachers and the personnel of the educational system. Priority IX also envisages forms of support to improve the condition of human capital in

Allocation of HC OP for Lubelskie Region in euros (in terms of Priorities)

the countryside, adequate to the specific character of rural areas. Accordingly, local initiatives and pacts are supported, in order to alleviate the problems of country dwellers.

***

Projects offer counseling and training services. All applicants from Region of Lubelskie who wish to use the support of the ESF can participate in courses organized by four Regional Centres of the ESF (in Lublin, Biała Podlaska, Chełm and Zamość) where help in drafting ESF projects is pro-

vided. The Centres run information desks where consultants inform and advise on possible support on the basis of HC OP.

The Department of the ESF within The Marshall's Office of Lubelskie Voivodship runs main information desk. It is located in Czechowska 19, Lublin, room no. 1, call freephone: 0800-888-337. Our consultants answer any questions regarding the Human Capital Operational Programme. You can also find our contact information on our website: www.efs.lubelskie.pl

Priority IX	Implementation indicator	Indicator value to be reached
Measure 9.1	The number of pre-school education establishments supported under the Activity.	124
	The number of schools (primary, lower secondary, upper secondary providing general education) which implemented development programmes under the Activity,	1731
Measure 9.2	Number of schools and vocational training facilities to implement development programmes.	270
	The number of schools and vocational education institutions which cooperated with enterprises in the field of implementing development programmes.	202
Measure 9.3	Number of adult persons aged 25-64, which participated in formal lifelong learning	10502
Measure 9.4	The number of teachers who participated in short forms of inservice teachers training	8664

Objectives of Priority IX

Międzyrzec Podlaski Terespol
Biata Podlaska Drelów Janów
Podlaski Janów Podlaski Kodeń
Konstantynów Leśna Podlaska Łomazy
Międzyrzec Podlaski Piszczac Rokitno
Rossosz Sławatycze Sosnówka Terespol Tuczna
Wisznice Zalesie Bitgoraj Frampol Józefów Tarnogród
Aleksandrów Bitgoraj Biszczu Goraj Księżpol Łukowa Obsza
Potok Górny Terespol Turobin Rejowiec Fabryczny Białopole Chełm
Dorohusk Dubienka Kamień Leśniowice Rejowiec Ruda-Huta Sawin Siedliszcze
Wierzbica Wojstawice Żmudź Hrubieszów Dohobyców Horodło Hrubieszów Mircze Trzeszczany
Uchanie Werbkowice Janów Lubelski Batorz Chrzanów Dzwola Godziszów Modliborzycze Potok Wielki Krasnystaw
Fajstawice Gorzków Izbica Krasnystaw Kraśniczyn Łopiennik Górny Rudnik Siennica Różana Żótkiewka Kraśnik Annapol Dzierzkowice
Gościeradów Kraśnik Szastarka Trzydnik Duży Urzędów Wilkołaz Zakrzówek Lubartów Kock Ostrów Lubelski Abramów Firlej Jeziorzany Kamionka Lubartów Michów
Niedźwiada Ostrówek Serniki Uścimów Bełżyce Bychawa Borzechów Garbów Głusk Jabłonna Jastków Konopnica Krzczonów Niedzwica Duża Niemce Strzyżewice Wojciechów Wólka
Wysokie Zakrzew Łęczna Cyców Ludwin Milejów Puchaczów Spiczyn Łuków Stoczek Adamów Krzywda Serokomla Stanin Stoczek Łukowski Trzebieszów Wojcieszków Wola Mystowska Opole Lubelskie
Poniatowa Chodel Józefów nad Wisłą Karczmiska Łaziska Wilków Parczew Dębowa Kłoda Jabłoń Milanów Podedwórze Siemień Sosnowica Puławy Kazimierz Nałęczów Baranów Janowiec Końskowola
Kurów Markuszów Puławy Wąwolnica Żyrzyn Radzyń Podlaski Borki Czemierniki Kąkolewnica Komarówka Ulan-Majorat Wołyn Dęblin Ryki Kłoczew Nowodwór Stężyca Ułęż Świdnik Piaski Mełgiew Rybczewice
Trawniki Tomaszów Lubelski Bełżec Jarczów Krynice Lubycza Łaszców Rachanie Susiec Tarnawatka Telatyn Tyszowce Ulhówek Włodawa Hanna Hańsk Stary Brus Urszulin Włodawa Wola Uhurska Wyrki Krasnobród
Szczecbrzeszyn Zwierzyniec Adamów Grabowiec Komarów-Osada Łabunie Miączyn Nielisz Radecznicza Sitno Skierbieszów Stary Zamość Sułów Zamość Biata Podlaska Chełm Zamość Lublin Międzyrzec Podlaski Terespol
Biata Podlaska Drelów Janów Podlaski Janów Podlaski Kodeń Konstantynów Leśna Podlaska Łomazy Międzyrzec Podlaski Piszczac Rokitno Rossosz Sławatycze Sosnówka Terespol Tuczna Wisznice Zalesie Bitgoraj
Frampol Józefów Tarnogród Aleksandrów Bitgoraj Biszczu Goraj Księżpol Łukowa Obsza Potok Górny Terespol Turobin Rejowiec Fabryczny Białopole Chełm Dorohusk Dubienka Kamień Leśniowice Rejowiec Ruda-
Huta Sawin Siedliszcze Wierzbica Wojstawice Żmudź Hrubieszów Dohobyców Horodło Hrubieszów Mircze Trzeszczany Uchanie Werbkowice Janów Lubelski Batorz Chrzanów Dzwola Godziszów Modliborzycze Potok
Wielki Krasnystaw Fajstawice Gorzków Izbica Krasnystaw Kraśniczyn Łopiennik Górny Rudnik Siennica Różana Żótkiewka Kraśnik Annapol Dzierzkowice Gościeradów Kraśnik Szastarka Trzydnik Duży Urzędów
Wilkołaz Zakrzówek Lubartów Kock Ostrów Lubelski Abramów Firlej Jeziorzany Kamionka Lubartów Michów Niedźwiada Ostrówek Serniki Uścimów Bełżyce Bychawa Borzechów Garbów Głusk Jabłonna
Jastków Konopnica Krzczonów Niedzwica Duża Niemce Strzyżewice Wojciechów Wólka Wysokie Zakrzew Łęczna Cyców Ludwin Milejów Puchaczów Spiczyn Łuków Stoczek Adamów Krzywda
Serokomla Stanin Stoczek Łukowski Trzebieszów Wojcieszków Wola Mystowska Opole Lubelskie Poniatowa Chodel Józefów nad Wisłą Karczmiska Łaziska Wilków Parczew Dębowa Kłoda
Jabłoń Milanów Podedwórze Siemień Sosnowica Puławy Kazimierz Nałęczów Baranów Janowiec Końskowola Kurów Markuszów Puławy Wąwolnica Żyrzyn Radzyń Podlaski
Borki Czemierniki Kąkolewnica Komarówka Ulan-Majorat Wołyn Dęblin Ryki Kłoczew Nowodwór Stężyca Ułęż Świdnik Piaski Mełgiew Rybczewice Trawniki
Tomaszów Lubelski Bełżec Jarczów Krynice Lubycza Łaszców Rachanie Susiec Tarnawatka Telatyn Tyszowce Ulhówek Włodawa Hanna Hańsk Stary
Brus Urszulin Włodawa Wola Uhurska Wyrki Krasnobród Szczecbrzeszyn Zwierzyniec Adamów Grabowiec Komarów-Osada
Łabunie Miączyn Nielisz Radecznicza Sitno Skierbieszów Stary Zamość Sułów Zamość Biata Podlaska
Chełm Zamość Lublin Międzyrzec Podlaski Terespol Biata Podlaska Drelów Janów
Podlaski Janów Podlaski Kodeń Konstantynów Leśna Podlaska Łomazy
Międzyrzec Podlaski Piszczac Rokitno Rossosz Sławatycze
Sosnówka Terespol Tuczna Wisznice Zalesie
Bitgoraj Frampol Józefów Tarnogród
Aleksandrów Terespol Biata Podlaska
Drelów Janów Podlaski Łomazy
Międzyrzec Podlaski
Piszczac Bitgoraj

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Lubelskie

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PROJEKT WSPÓŁFINANSOWANY PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ W RAMACH EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO